

ŽIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • ŘÍJEN • OKTÓBER • PAŹDZIERNIK • ČÍSLO 10/1980 ROČNÍK 23 CENA 2 ZŁ

MILAN RÚFUS

OKTÓBER

Ako sa z matky tŕhá kozliatko,
tak láskavo sa musí vyberať
zo zeme zemiak.

Zvoľna, hlboko
putuje ruka do tmavého hniezda
a nahmatá.

A ako náruč pritom
rozpriahne prsty, ktoré za nechtami
ponesú smútok čiernej matere
nad potomstvom, tak rýchlo strateným.

A zemi bude prázdro na zemi.

Z ROKOVANÍ VI. ZASADANIA ÚV PZRS

4. septembra t.r. konalo sa VI. plenárne zasadanie ÚV PZRS a po-kračovalo v rokovaniach nasledujúci deň, ktoré trvali bez prestávky až do 6,25 hod. ráno dňa 6. X. t.r. Toto zasadanie bolo pokračovaním rokovania ústredného výboru zo začiatku septembra t.r. Členovia zasadania diskutovali o referáte politického byra — Politická situácia krajiny a aktuálne úlohy strany, ktorý predniesol prvý tajomník ÚV Stanislaw Kania 4. septembra t.r. Ako vieme, tento referát vysielala televízia a uverejnila tlač, ktorá zároveň podala priebeh širokej, kritickej a samokritickej diskusie a uznesenia schválené na plenárnom zasadane. Pri-pomeňme tuná hlavné tézy referátu Politického byra ÚV PZRS na VI. plenárnom zasadane a niektoré uskutočnené zmeny v stranických funkciách.

Tézy referátu:

POLITICKÁ SITUÁCIA V KRAJINE A AKTUÁLNE ÚLOHY STRANY

ZMENY V STRANICKÝCH FUNKCIÁCH

VI. plenárne zasadanie ÚV PZRS schváli o.i. nasledujúce zmeny v stranických funkciach:

● V súvislosti s nastolením na zasadanie otázky zodpovednosti bývalého prvého tajomníka ÚV PZRS súdruha Edwarda Gieraka, ústredný výbor uznava, že preskúmanie tejto otázky bude náležite vtedy, keď zdravotný stav súdruha Edwarda Gieraka dovolí, aby bol prítomný na zasadani ústredného výboru.

● Ústredný výbor PZRS riadiac sa všeobecne vyjadrovanou stranickou mienkou vo veci určenia osobnej zodpovednosti za príčinu, ktoré dovedli k oslabeniu zväzku strany s masami a k ostrej spoločenskej a hospodárskej krize, rozhodol:

ODVOLAŤ Z ÚSTREDNÉHO VÝBORU:

— Edwarda Babiucha a Zdzisława Żandarowskiego — za to, že dopustili k deformáciám vo vnútrostranickom živote, za formovanie nesprávneho štýlu v stranickej práci a nedostatočného stastlivosti o kvalitu stranických radov;

— Jerzyho Łukaszewicza — za chyby v riadení ideologickej činnosti strany a ustanovizní ideologického frontu, za formovanie propagácej línie odtrhnutej od skutočnosti;

— Jana Szydlaka — za chyby v hospodárskej politike a podporovanie voluntarizmu v tejto oblasti;

— Tadeusza Wrzeczyka — za chyby v plánovaní a riadení hospodársť;

— Tadeusza Pyku — za nesprávny štýl riadenia a práce s hospodárskymi kádrami a nezodpovedný postoj v prvej fáze rozhovorov so štrajkovými výbormi v Gdansku.

● Ústredný výbor prijima rezignáciu Zdzisława Grudnia na funkciu člena Politického byra zo zdravotných dôvodov.

— O POVAHE KRÍZY: bol to masový protest nie proti socializmu, ale proti porušovaniu jeho princípov; nie proti strane — ale proti chybám v jej politike; neboli to odpor námezdných pracovníkov, ale triedy, ktorá má potit správe svojej republiky;

— O PRÍČINACH: došlo k obrovskému zaťaženiu investičiami, prekročilo sa akúkolvek mieru v zadlžení krajiny, podeenilo sa význam polnospodársstva; chýbala zodpovedná diskusia so spoločnosťou; propaganda úspechov sa rozchádzala so zdravým úsudkom, štýl riadenia charakterizoval aroganciu a podečenovanie verejnej mienky;

— O AKTUÁLNEJ SITUÁCII KRAJINY: hospodárska situácia je neobyčajne ťažká, nedostatok rovnováhy, ostrý deficit mnohých tovarov, obrovská medzera medzi príjmami obyvatelstva a dodávkami tovarov na trh, citelné nedostatky v bytovej výstavbe;

— O PÔSOBNOSTI PRE DNEŠOK A ZAJTRAJSOK: nateraz — nevyhnutný dodatočný dovoz potravín a súrovin, podstatné zlepšenie situácie na trhu a obmedzenie výdavkov; pre budúcnosť — uskutočniť hlbokú reformu systému riadenia a prinavrátiť ekonomickú rovnováhu v krajine;

— O ODBOROCH: ich kriticke hodnotenie robotníkmi bolo oprávnené, nevyhnutná je ich obnova. Nové odbory mali by nielen chrániť záujmy pracovníkov, ale aj formovať spoločenské postoje pracujúcich voči štátu;

— O SOCIALISTICKEJ DEMOKRACII: musíme pozdvihnuť význam všetkých volitelných ustanovizní a občianskej samosprávy. Podstatnou zárukou tejto demokracie je informovanie spoločnosti o skutočnom stave verejných záležitostí;

— O STRANE A KÁDROCH: treba uskutočniť nevyhnutné zmeny a prehodnotiť pôsobnosť strany a kriticky posúdiť kádrovú politiku. Je potrebná morálna obnova. Rozhodnutie o zvolení IX. mimoriadneho zjazdu PZRS znamená príslub realizácie a hodnotnosti predsažvazatí;

— O MEDZINÁRODNÝCH VZTAHOCH: spojenectvo so ZSSR, priateľské vzťahy, aké rozvíjame so všetkými krajinami socialistického spoločenstva, sú pre polský národ neodmysliteľnou hodnotou. Budeme rozvíjať spoluprácu s kapitalistickými krajinami na principoch mieroveho spolunažívania.

● Ústredný výbor sa rozhodol odvolať z ÚV bývalého predsedu Výboru pre rozhlas a televíziu súdruha Macieja Szczepańskiego a bývalého prvého podpredsedu Výboru súdruha Eugeniusza Patyka, ktorí sú zodpovední:

— za narušovanie právnych predpisov v nakladaní rozpočtovými prostriedkami, nehospodárnosť a rozhadzovačnosť vo výdavkoch na reprezentačné účely;

— za nápadné porušovanie finančných predpisov v nakladaní devízovými prostriedkami, filmovej koprodukcií a vytváraní spoločnosti so zahraničnými účastníkmi;

— za väzne úchytky v riadení Výboru a formovaní medziludskej vzťahov, potláčanie kritiky prejavujúcej sa vyvodením služobných číslečkov až po prepustenie z práce a nerešpektovanie miestnej základnej stranickej organizácie a závodnej rady. (Ako je známe, Sejm PRL zbavil M. Szczepańskiego poslaneckej imunity. Zároveň — ako oznamil gen. prokurátor PRL L. Czubiński — zaviedli proti nemu vyšetrovanie).

● Ústredný výbor odvolał člena Politického byra ÚV PZRS Andrzeja Żabińskiego z funkcie tajomníka ÚV PZRS v súvislosti s jeho zvolením za prvého tajomníka VV PZRS v Katowiciach.

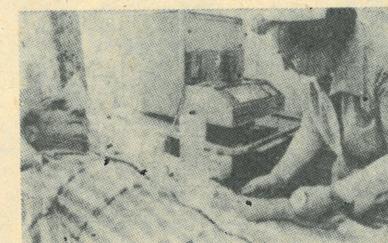
● ÚSTREDNY VÝBOR ZVOLIL:
Za tajomníka ÚV PZRS člena Politického byra ÚV Kazimierza Barcikowskiego.

Za kandidátov Politického byra ÚV PZRS prvého tajomníka VV PZRS v Lubline Władysława Kruka a rektora Banicko-hutnickej akadémie v Krakove Romana Neya.

Za člena sekretariátu ÚV PZRS predsedu Socialistického zväzu polských študentov Stanisława Gabrylskeho.

Za členov ÚV PZRS: Andrzeja Bošowskiego, Stefana Fiaka, Stanisława Gabrylskeho, Janina Kostrzewskiego, Bolesława Kowalczyka, Tadeusza Kościowskiego, Józefa Masného, Stanisława Miśkiewicza, Romana Neya, Jadwigu Nowakowské, Stanisława Opałku, Mieczysława Róga-Swiostka, Henryka Szablaka, Edwarda Szymańskiego a Andrzeja Wasilewského.

fekcie, kobercov, rozhlasových a televíznych prijímačov, ako aj stavebných materiálov.

BIOSTATOR. Na cukrovku trpi ok. 3% obyvateľov sveta a v Polsku — vyše milión osôb. Tento neduh zaraďuje medzi sociálne choroby, sa začína v momente poškodenia podžalúdkovej žlazy, ktorá produkuje hormón zvaný inzulín a zodpovedný za prirodzené hospodárenie cukrom v organizme. V prípade cukrovky treba dodávať inzulín zvonka. Sú prípady, že je ľahko určiť veľkosť dávok inzulínu, ako aj čas ich užívania. Veľmi pomocná je vtedy umelá podžalúdková žlaza, t.z.v. biostator. Jedno z takýchto zariadení pracuje na Klinike endokrinológie a látrovej premeny Ústavu vnútorného lekárstva LA v Krakove. Na snímke: moment zapájania umelej podžalúdkovej žlazy.

Foto: CAF-M. Sochor

ZA NEJKRÁSNÉJŠÍ ZNAMKU SVĚTA byla prohlášena československá poštovní známka v aršíkové úprave s námietom Staré mesto a Karlov most. Rozhodli o tom čtenáři filatelistického časopisu Briefmarkenwelt. Námiet staré Prahy, jehož autorem je známý český kreslár a grafik Vincenc Morstadt (1802–1975) na známku povedl a graficky upravil Miloš Ondrášek.

Prvý polský katamarán, čiže dvojtrupová loď Szmaragd, postavená v gdańskych lodeniciach. O gdańskom počíti pišeme na str. 8–9.

DETISKÝ SPEVÁCKY SUBOR „SLNIEČKO“ z Bratislav sa zúčastnil európskeho festivalu mládeže v Belgicku. Medzi takmer štyriadsati súbormi získal vo svojej kategórii prvé miesto a zvláštnu cenu ministerstva školstva a kultúry Belgicka.

na malé straně před 62 lety

Nejmalebnější části Prahy s obrovským množstvím úchvatných starobylých památek říkají Malá Strana. V jedné její ulici, Sněmovní, v bývalém paláci hraběte Thuna a pozdějším Zemském sněmu Království českého, je sídlo Národní rady České socialistické republiky (České národní rady).

V této pamětičkové budově v bouřlivém období rozpadu staré rakousko-uherské monarchie po porážce v první světové válce, bylo dne 28. října roku 1918 slavnostně vyhlášeno vytvoření Československé republiky. Nezávislou republiku vytvořily po dlouhém národně osvobozenec boji dva bratrské národy: český, který byl dosud pod nadvládou rakouskou a slovenský, který byl pod nadvládou uherškou. Zde také 14. listopadu 1918 zasedalo první Národní shromáždění v dějinách obou národů, složené ze zástupek tehdy působících českých a slovenských politických stran, které vytvořilo první československou vládu. Prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk, předsedou vlády Karel Kramář, ministrem zahraničních věcí Edvard Beneš (od r. 1935 prezident republiky), a ministrem národní obrany gen. Milan Rastislav Štefánik (zahynul v letecké katastrofě 4. dubna 1919). V bývalé sněmovně Národní shromáždění 29. února 1920 také schválilo první Ústavu Českoslo-

venské republiky, která rozhodla o jejím burzoazně demokratickém rozvoji, brutálně přerušeném okupací hitlerovským Německem.

První československý stát v dějinách obou národů se skládal z Čech, Moravy, Slovenska, opavského Slezska a Těšínska a Zakarpatské Ukrajiny; Praha se stala hlavním městem. Území Československa zabíralo celkem 14 500 čtverečních kilometrů se 13 miliony obyvatel a hraničilo s Polskem, Německem, Rakouskem, Maďarskem a Rumunskem; 50 procent obyvatel tvořili Češi, 18 procent Slováci, zbývajících 32 procent národnostní menšiny, z nichž nejpočetnější byli Němcii (24 proc.), Maďaři, Ukrajinci a Poláci.

Rada společenských a národnostních problémů, nevyřešených v mezizáří období, mezi nimiž otázka rovného partnerství Čech a Slovenska, byly vyřešeny teprve po druhé světové válce v socialistickém Československu, jehož rozvoj řídí Komunistická strana Československa.

K padesátému výročí vytvoření československého státu Národní shromáždění ČSSR schválilo dne 28. října 1968 na podnět KSČ ústavu o vytvoření socialistické svařové republiky, skládající se ze dvou republik: České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.

Rozsáhlá budova bývalého sněmu Království českého, postavená na místě pěti domů v letech 1696–1720. Dnes sídlo České národní rady. Na průčeli je pamětní deska s nápisem:

V této památné budově Zemského sněmu Království českého se dokonal revoluční převrat protirakouský a budoval se obnovený stát československý. Zde se dne 28. října 1918 ujal Národní výbor samosprávny v zemi České. Zde se dne 14. listopadu 1918 sestoupilo Národní shromáždění. Zbavilo rod habsbursko-lotrinský trůnu českého a prohlásilo Republiku československou. Zvolilo jednomyslně jejího prvního prezidenta, a její vládu. Zde dne 28. února 1920 schválilo Národní shromáždění Ústavu Republiky československé.

na zelovských líchách

Se zástupcem náčelníka pro otázky zemědělské výroby v Zelově Jerzym Bugańskim hovořím o zemědělství. Rozhovor se uskutečňuje v době vrcholení žní. Již jsem si prohlédl zelovská pole, na kterých letošní těžké klasy na mnoha místech leží až na zemi a čekají na tradiční kosu. Ženci s kosami — oblíbené téma malířů minulého století — jako by letos sestoupili na pole z obrazů. Místo složitých a rychlých strojů se jenom kosou mohlo letos pokosit polehlé, větry převrácené a deště ubitě obilí. Ukázali jsme to v minulém měsíci na snímcích ze žní u kraje na Emila Svobody. V rozhovoru s J. Bugańskim se vracíme až k jaru.

— Na jaře bylo u nás, tak jako všude — říká zástupce náčelníka — sucho. Jarní polní práce byly opožděně o 2

Předseda OV KSČS v Zelově Jan Novák se naoháněl kosou, než posekl polehlé obilí

áž 3 týdny. A ke všemu bylo chladno. Zemědělci si pomáhali hnojením, ačkoliv právě v té době, a to vinou dopravy, vhodná hnojiva chyběla. Počasí opozdilo již i tzv. malé žně, čili senoseč. Sklizeň prvního sena u nás trvala skoro půldruhého měsíce. To první seno bylo ještě dost kvalitní ačkoliv ho byly záplavy. Už klíčení bylo slabší než jindy. Letos se rozhodně neuplatnilo pořekadlo, že „hora úrodu nedá, dolina však vždycky“.

— Jak vypadá zemědělství v městě a obci Zelově podle posledního zemědělského soupisu?

— Máme v obci — odpovídá zástupce náčelníka J. Bugański — 1955 zemědělských usedlostí a ve městě 344. Průměrné hospodářství u nás má přes pět hektarů. Z celkové plochy 16 354 hektarů je 10 978 zemědělské půdy, z toho luk 1515, pastvin 493 a sadů 19 hektarů.

— Jak je vidět po polích, pěstuje se u vás hlavně žito a brambory...

— ... správně, žito je zaseté na 3233 hektarech a brambory zasázené na 1858 hektarech. Zbytek je jarní a ozimá pšenice (463 ha), ozimý a jarní ječmen (658 ha), oves (723 ha), obilné směsky (177 ha) a kukuřice na zeleno (138 ha). Mohu ještě uvést, že státní statek PGR zasel 201 ha a družstvo SKR 484 ha.

— Byly by u vás žně za normálních podmínek určitým problémem nebo nebyly?

— Uvážíme-li, že žně jsou vždycky náročné, nutno říci, že za normálních podmínek by byly lehké. Vždyť máme devět kombajnů a řadu dalších strojů, které letos nemohly zasáhnout. O letošních žních se uplatnily jen pádné ruce zemědělců a kosy, jako kdysi. Ale nejdůležitější je, abychom sklidili každý klásek...

— Odpovídá stav dobytka, s přihlédnutím k osevní struktuře, o niž jsme hovořili, možnostem vaši oblasti?

— Určitě by se mohlo skoro v každé usedlosti pěstovat více hovězího i vepřového dobytka. Překážkou je stáří

majitelů usedlostí, to, že chybí mladé ruce k práci v zemědělství a také další překážky, již na zemědělcích nezávislé. Údaje ze soupisu vykázaly, že máme v našem městě a obci celkem 7015 kusů dobytka, z toho 4145 krv. Řada zemědělců se specializuje v pěstování hovězího dobytka, např. členka vaši KSČS Božena Jersáková, která je vzdornou selkou. Vepřového dobytka máme 6551 kusů, z toho 652 prasnic. Ovec je 2148, koní skoro tisíc. Tak vypadá naše zemědělství v aktuálních číslicích. Musíme však upozornit, že neučiní ani úspěchy ani nedostatky. Otázka je to složitá, stejně jako celé naše individuální hospodáření: stále čeká na širší pomoc, zvláště na úsek zásobování, všeobecně, a obzvláště průmyslu pracujícího pro potřeby venkova.

Můj rozhovor se zástupcem náčelníkem Zelova, města a obce, se uskutečnil v době, kdy právě předseda naší zelovské KSČS Jan Novák končil kojení obilí na nevelkém poli za domem. Přišel jsem na poslední rádek. Usedli jsme na chvíli na poli a samozřejmě se rozhovořili o zemědělcích a zemědělství. Jan Novák je jedním z těch občanů, kteří po práci v průmyslu obdělávají svá malá hospodářství. Až k nám na pole bylo slyšet kdákání a štěbetání drůbeže. Ze svého hospodářství si nejenom doplňuje komoru, ale stejně jako další drobní zemědělští výrobci nezatěžuje trh při těžkých nedostatečných v zásobování. Je však v Zelově — informuje předseda — dost velká skupina skutečných zemědělců, mezi nimiž jsou také naši krajané, kteří významně hospodaří, ačkoliv se také potýkají s různými, všeobecně známými potížemi. Uvádí Josefa Volského, Emila Pospíšila, Evžena Zolnara, Karla Jersáka ze Zelovky, Emila Svobody, Vladislava Nevečeřala, Josefa Jersáka a Boženu Jersákovou ze Zelova. Vymenoval je jen namátkou. Takových krajanů, kteří obdělávají zelovské líchy zakoupené předky v poté čela vždycky, nejenom v tak těžkém roce jako je letošní — dodává — a sklidí pak jejich plody, je mnohem více.

M. KAŠKIEWICZ

POVĚSTI PRAŽSKÉ O PIVU Z VLTAVY

Za starých časů neuměli Malostranští vařit dobré pivo. Sladovníci se vymouvali, že to vlastně všechno zavinila Berounka, která se vlévá do Vltavy malý kousek nad Prahou a nemá čas smíšit se s vodou od Zbraslaví. Voda z Berounky je prý cítit puškvorcem a padá na jazyk, a protože protéká Prahou právě při břehu Malé Strany, nesloží za nic ani malostranské pivo.

Snad proto byly tehdy na Malé Straně jen tři pivovary a všechny jen pák kroků od sebe: U kličů, U Splavínů a U svatého Tomáše.

První z nich stál na dvoře budovy, jejíž průčelí bylo obráceno k severní straně Malostranského náměstí; do pivovaru se vcházel z rozhraní Karmelitské a Prokopské ulice. Minulost neměl právě nejšťastnější: roku 1503 náležel konšel Matěji Rázovi, který skončil z neznámé příčiny na popravišti, a jeho dcera byla ještě s dalšími měšťkami upálena, protože prý trávila jedem sousedy. Zlolajné jazyky tvrdily, že tak činila ředěným pivem, ale kdo se vyhněl povlouvání, jež nenechají na nikom cti ani za groš? Ke konci šestnáctého století se stal majitelem domu Jiří Schüsserberger, který prý dal ozdobit dům novým štítkem se zlatým kličem. Avšak malostranskí klevetníci dlouho vyprávěli, že se zlatý klič dostal do štítu pivovarského domu docela jinak a hned měli po ruce celý příběh.

Na začátku sedmnáctého století býval v pivovaru sládek, který na dlouhou dobu napravil pošramocenou pověst malostranského piva. Měl na várku vlastní recept a své tajemství střežil jako oko v hlavě. Přicházíval k várce teprve tehdy, když už bylo všechno připraveno, a dokončil dílo tak ostrážit, že mu nikdo neviděl pod ruce a

nikdo neměl ani tušení, jak to vlastně dělá. Hospoda byla bez přestání plná, a to měl ještě sládek ve sklepě další druh piva, které si ponechával jen pro nejvzácnější hosty. Sklep zavíral zlatým kličem a ten uschovával tak pečlivě, že o úkrytu nevěděla ani sládkova vlastní žena.

Jednou se objevil v hospodě cizinec, na první pohled urozený pán vzneseněho a vybraného chování. Představil se majitel jako sládek z Bavor a vyprávěl, že přijel na Malou Stranu jen proto, aby se setkal se sládkem tak věhlasným, že i daleko za hranicemi české země má malostranské pivo tu nejlepší pověst, a tak mluvil, jako by růžičky sázel a hedvábným šátečkem podkládal — co slovo to poklonu a lichotku. Domácí pán brzy roztál nad tolíkou chválu, pozval hosta k obědu a samozřejmě mu dal ochutnat i pivo ze svého sklepa. Nezůstalo jen při ochutnání, za nějakou dobu pivo teklo proudem, a host si pochvaloval tak dlouho, až mu hostitel kousek po kousku prozradil celé své tajemství.

Na druhý den se cizinec vřelými slovy rozloučil a ještě z vozu mával na svého dobrosrdečného hostitele a volal, že mu poše z domova krásnou památku na jejich nezapomenutelné setkání.

Slib skutečně splnil: neuplynulo ani půl roku a malostranský sládek dostal z Bavor sud piva, jež bylo uvařeno přesně podle jeho receptu. V první chvíli vyváděl jako smyslů zbavený, ale potom si s tužkou v ruce spočítal výdaje, náklady a zisk a zjistil, že vydělá mnohem více, když přestane vařit a bude prodávat jen pivo z Bavor. Začal pivovar, zlatý klič od sklipku dal pověsit do štítu a stáčel chmelovinu, kterou mu vozili až z druhé strany Sumavy.

Druhý malostranský pivovar se jmenoval U Splavínů. Stál ve dvoře stejnojmenného domu a táhl se od Malostranského náměstí až do Josefské ulice; domy, které k němu těsně přiléhaly, byly neustále plny kouře z nízkého pivovarského komínu a Staroměstští se proto často posmívali Malostranským, že ve svých masných krámech nemohou kupit jiné maso než uzené.

Výhodu to sousedství však přece jen mělo: pivovarská hospoda byla neustále plná, řezníci smlouvali u korbe ceny, formani čekali a klábovi, každou chvíli si někdo odskočil z tržiště na pář hitů, a tak bylo U Splavínů jako v úle.

Jednoho dne se objevil v pivovarské hospodě neznámý drobný mužík s rozechanou hřívou vlasů a v těsném přiléhavém kabátku, který byl knoflíky zrovna poset. Malostranskí ho nikdy mezi sebou neviděli; nenápadně ho pozorovali a čekali, až ztratí první slovo. Mužík pozdravil ledabylou úklonou jako člověk, který prošel kusem světa a

jen tak si s někým nezadá, posadil se do kouta a objednal si pivo.

Když mu děvčka přinesla čerstvě stočené, trpěliv počkal, až klesne pěna, zavřel slastné oči a pořádně si přihnul. Sotva mu však první doušek skoulzl do hrdla, otrásl se, jako by spolkli ropuchu, chvíli zíral udiveně do džbánu a pak ještě jednou opatrně osukil. Zavrtěl hlavou, odstrčil džbánek a prudce vstal.

„Co jste mi to natočili! Tohle pivo není k pití!“

Hodil okázale na stůl střibrnák, otočil se a zamířil ke dveřím.

„Počkejte,“ volala za ním děvčka, jež roznášela pivo, „dostanete ještě zpátky! Nebo mám přinést ještě jedno?“

Host se ve dveřích obrátil, mávl rukou a řekl pěkně nahlas, aby ho všechni slyšeli:

„Jenom si to nechte! Tohle pivo já už pit nebudu, je na mě moc silné!“

Hospoda se rozhlášila, neboť sousedé měli o sile domácího piva jiné mínění, jen sládek u výčepního pultu se nad tou chválu rozzářil jako půlměsíc.

„Přátelé,“ dodal vlasatý host už mezi dveřmi, „neposmívajte se tomu pivu. Silnější nenajdete po celé Praze, a mně můžete věřit, protože já jsem v této věci odborník. Před chvílí jsem na vlastní oči viděl, jak splavinské pivo pohání na Kampě celé Soví mlýny! A k tomu je zapotřebí nějaká síla!“

Na odpověď už nečekal, obrátil se jako čamra a přirazil za sebou dveře, až se hospoda zatrásla v základech.

Sládek zesinal, vyskočil a rychle se obrátil k podomkovi.

„Chyt ho, nezdvořáka jednoho, kujebáka! A vyříd to s ním hned na místě, aby měl památku nadosmrť!“

Podomek se vyrátil z průjezdu a tak statil zahlednout, jak mužík hbitým krokem zatačí ke Kampě. Přidal na rychlosti a rychle ho doháněl, už

už natahoval ruku, aby ho chytil za límeč, ale střapatý host v poslední chvíli skočil do Vltavy a zmizel pod hladinou.

Podomek se zastavil s očima vyvalenýma a uvažoval, co by bylo lepší: skočit za ním a pěkného přidřížit pod vodou, nebo volat o pomoc? Co tak stál, hladina se náhle pěkný kousek od břehu rozvlnila, nad vlnami se objevila vlasatá hlava a nezdvořilý host se rozesmál tak upřímně, že podomkovi naskočila na zádech husí kůže.

Na nic už nečekal, obrátil se a upaloval zpátky do hospody. Bez dechu povíděl sládkovi i sousedům, že ten podivný host byl vlastně vltavský vodník; zprvu nechtěli věřit, ale potom si vzpomněli na jeho zelený kabátek, a když ještě objevili loužičku špinavé vody pod lavicí, kde vodník seděl, hrůza je obešla. Brzy se však vzpamatovali a dobrá nálada se jim rychle vrátila. „Chudák,“ minil jeden z řezníků, porízek, který si mohl uštěpačně poznámkou dovolit, „jak by mu to zdejší pivo mohlo chutnat, když se v něm koupe celý rok!“

Sládek se vztekal, vyhrožoval, že hospoda zavře a že takové šprýmy pod střechou nestří, ale sousedé ho nakonec uchlácholili. Šprým nešprým, tota dne však sládek přestal chodit na ryby a vyhýbal se Vltavě širokým obloukem.

Od té doby se pivo u Splavína horšilo a horšilo; snad to způsobily i posměšky, že splavinské pivo nechce pit ani vodník, snad to bylo proto, že sládek si tu hanbu bral příliš k srdeci a staral se o své řemeslo čím dál tím míň. Hospoda ztrácela hosty jednoho po druhém, várky ubývaly, nakonec se v pivováře přestalo vařit docela, sládek se odstěhoval za lepším a pivovar po několika letech zboural. To je konec druhého malostranského pivovaru a všechno to zavinil škodolibý vodník z Kampy.

(Z části Malá Strana)

O DVOU BEZHLAVÝCH Z NERUDOVY ULICE

Také Nerudova ulice má svoje strašidla. Nejznámější z nich je bezhlavý Švéd, který tu straší v čase půlnoci už od třicetileté války. Tehdy vpadli Švédové do země, přitáhli k Praze a zmocnili se Hradčan i Malé Strany. Oddíl vojska se ubytoval ve Strahovském klášteře, odkud vojáci vyráželi po skupinkách i na vlastní pěst do okoli, aby plenili a drancovali. Zvlášť jeden z nich byl touhou po cizím majetku jako posedlý: vyloupil několik pražských kostelů a těšil se, že si odvezé domů pěkný poklad stříbrných svícínek i posvátného náčiní ze zlata. Jednou se tak vrácel s novým lupem z Malostranského rynku ke Strahovu, avšak Malostranskí už věděli o jeho loupežích, a tak si na něj v záloze počíhalí. Zaskočili Švěda v noční tmě, zhurta ho strhli z koně a obořili se na něj tak prudce, že mu v té reži dočista utali hlavu. Kořist mu vzali, prázdný vak nechal viset nebožtíkovi na rameni a jeho tělo, poseté ranami, zakopali na hřbitově pod Jánským vrškem. Švédové ho nejákou dobu hledali, ale v tom válečném čase se lidé ztráceli jako zrnka píska v moři a tak vojáci v návalu jiných starostí na svého ztraceného druha brzo zapomněli.

Švéd však ze světa přece jen nezmizel: čas od času vystoupí z hrobu, vsedne na koně, s prázdným vakem a s hlavou pod paží vyjíždí na mléčnou pouť vzhůru k Úvozu a hledá kořist, kterou kdysi tak těžce zaplatil.

Od té doby, co přišel o hlavu, nikomu neuškodil — až na jeden jediný případ. Tehdy potkal na své noční pouti jakési ochmelku; opilec se

přitiskl ke zdi, chvíli ho pozoroval, potom postoupil dva kroky kupředu a zvolal:

„Ty blázne! Pročpak držíš hlavu v ruce? Když ji nemůžeš nasadit zpátky tam, kam patří, proč ji nedáš aspoň do vaku? Nebylo by to přece jen trochu pohodlnější, kamaráde?“

Opilci, jak známo, se rádi dávají do řeči s každým, a tenhle už měl v hlavě tolík, že by se byl bratřík i se strašidlem. Jenomže Švéd pobídl patami koně, převálal k ochmelkově a vytal mu takový záhlavec, že bratr z mokré čtvrti padl do dláždění jako bez ducha a vzpamatoval se až k ránu.

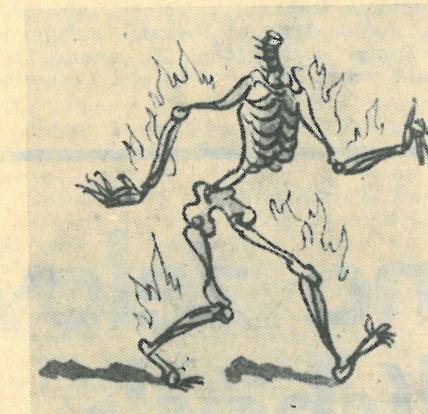
A to je jediný známý případ, kdy bezhlavý Švéd v Nerudově ulici někoho napadl a uškodil mu na zdraví.

Možná, že se někdy setkal na své noční pouti s dalším bezhlavým, který se objevuje každý pátek o půlnoci. Týden co týden zastaví před domem U tří zlatých korun kočář a z domu vyjde bezhlavý kotlivec; kosti mu ohnivě řeřavějí, jako by se smažil v plamenech pekelných, nasedne do kočáru a rozjede se vzhůru do svahu. V místech, kde stojí dům U tří zlatých korun, kdysi býval klášter se hřbitovem, a snad tam byl ohnivec za starý čas pohřben; ale to je všechno, co můžeme o původu strašidelného kostlivce zjistit. Vůz ujíždí ulicemi s temným dunivým hřmotem, kola drkotají po dláždění, až se ten hluk rozléhá nočním tichem a probouzí leckterého malostranského spáče. Lidé by ohnivci rádi pomohli, už proto, aby se zbavili toho věčného rámusu a měli klidné spaní, avšak nikdo neví, co vlastně neštastník učinil a jakým způsobem ho vysvobodil ze zakletí.

A tak ohnivý kostlivec straší dál a bude tak strašit už navždycky.

Ilustroval
Cyril Bouda

JOZEF GREGOR TAJOVSKÝ

Ako sme písali v min. čísle (str. 1), Jozef Gregor Tajovský vynikol najmä ako majster krátkych práz. Ich jadrom sú vlastne tri zbierky poviedok Spod kosy, Trpký a Zbohom, ktoré vznikli v rokoch 1908–1915, teda v umelcovej najzrelšom autorovom období, a boli tento rok vydané pod spoločným názvom Spod kosy. Sú kritickým realistickým obrazom spoločnosti v čase stupňujúceho sa národného a sociálneho útlaku slovenského ľudu v bývalom Uhorsku.

Naša dnešná poviedka Pavúkovci pochádza zo zbierky Trpký. Zbierka je zaujímavou galériou postáv z dediny a mesta, postáv slovenských a inonárodných, obrazov zo života, ktorý bol triedne diferencovaný. Má výstížný názov. Ani nie div, vedľ všetky postavy, ktoré v nej predstavil, majú skutočne trpký život. Tajovský dobre poznal život slovenského ľudu. Keď ešte pracoval ako praktikant v Tatrá banke v Martine, sústavne chodil so známym dejateľom Andrejom Halašom po slovenských dedinách zbierať piesne a iné staré pamiatky pre Múzeálnu slovenskú spoločnosť. Pochodil s ním takmer celé Slovensko a svoje dojmy a zážitky z týchto cest zaradil i do tejto zbierky.

V jednotlivých poviedkach Tajovský prejavil sympatie biednym a trpiacim. Cez rozprávača stotožňoval sa s nimi, rád „vstupoval“ do deja ako priamy svedok, aby dodal svojim prázam na vierochnosť a autentickosť postáv a príbehov. Vidno to i v dnešnej poviedke Pavúkovci, v ktorej predstavil podobizne ľudu, nevediacich vybojať sa mi so sebou boj o vlastnú dôstojnosť a rovnováhu.

Keď som prišiel do dediny N. za učiteľa, moji Pavúkovci mali už po jedno päťdesiat-šesťdesiat rokov alebo i viac. Zrobenému človeku roky ťažko uhádneš ...

Z mlaďi chodili do roboty: do kostola, žatvy v dedine, i ďalej s druhými do repy, a za tie roky nadobudli si za deväťdesiat zlatých chyžku i s grantom, dvorcem, na ktorom by sa ovšem voz obrátiť nemohol, ale skopali a nadobili si na ním rok po roku zeleniny.

Deti že vždy čakali, potom aj prosili a boh im ich nikdy nedal. Aj sa ostávali.

Ako organista zanedlho som zbadal, že každé ráno prichodí do kostola istá ženica — Pavúčka. Už spred kostola sa žehná, šepece modlitbu, poutiera si obrúskom tvár a pobožká križ; do svätenej vody namáča štyri prsty (ako keby vychrániť šla nimi niečo zo sväteničky) a sadá vždy do tej istej lavičky, hoci v stredyžidni bývali všetky prázne.

Pobadal som tiež, že na ulici zároveň školským deťom aj oddaleka beží farárovi ruku bozkáť; ak mňa ešte i nebárs známeho dochytí, i mne ju chce bozkávať a s kostolníkom-zvonárom rada si postoji a mu šepece, zhovára sa s ním a je veľmi úctivá aj k tomu.

Za organom, ač mám dosť plané uši, ale nemohol som nezbadať, že medzi staré hlysy žien, ktoré rady diskantom spievajú, mieša sa i najvyšší nesúhlasný spev starej Pavúčky. A roztahuje pesničky ako harmoniku: vždy je o pol slova nepredok a vydriži i celé ďalej. A každé „o“, „u“ je u nej uj, ju, jo. „Jo Mária ...“ „jutiekame ...“

Idúc z kostola, utiera si oči. Plakala od rozečtenia ... Jej v kostole každá soška je živá. Ako nám obrázky známych ožívajú, tak jej každý svätý, ktorých všetkých v kostole kolenačky obišla, oferujúc každému, čo len po tri „Otčenáše“ a „Zdravasy“. Tri, sedem, deväť má i v kostole väčšiu moc, ako štyri, šest, dvanásť.

A v ceste, na poli neprejde obrázka, aby sa neprihovorila: „Ach svätý Vendelínko, opatruj mi môj statoček“ (ač nemá iba tri sliepky, čierne ako cigánky): „Floriánko, ochraňuj nás pred navštívením ohňa;“ „Janko (Nepomucký), od potopy a klebsti ...“ Odnedávna je i neobyčajnou citelkou svätého Antona. Čo jej má pomáhať hlaďať, to ešte neprezradila. Ale „hladký“ dievča — i keď je už pozde — káže sa utiekať pod ochranu svätého Alojza; za vydajom bažiacim odporúča Jarolíma. A každému dľa potreby. Od zrádnika pomáha svätý Valent...

PAVÚKOVCI

Má muža, ale ten je čudák. Ten do kostola už pätnásť rokov nechodi. Ani do kostola, ani na spoved. Aj s ňou sa vadí, že by vždy len v kostoličku sadkal, po púťach sa motala a že keď grajciara v dome niet, ide, požičia ho, ale do zvončeka musí byť. A keď organ reparaovali, doniesla i ona dvadsať grajciarov naň a farár musel ich prijať, lebo že by sa mu (organu) hanbila do oču pozrieť, aby naň nič nedala... Taká pobožná osoba. A on ako klát. Klobúka nepodvihne, keď ide popred kostol alebo kríž. Turek, pohan, horší ako žid! Pred koledou sa schová, ujde z domu ...

Raz v pôste spomenul som si, cestou idúc, na Pavúkovcov a vošiel som k nim. Starý Pavúk na pozdravenie mi neochotne zadakoval a hľadel na mňa, akoby sa mi prizeral, či ma pozná alebo nie; z lavice od okna sa ale nehol, roboty z ruky nepopustil. Podal som mu ruku. Podal mi svoju aj s kriváčikom-nožom; mňa premrazilo, že sa porežem a on iste nevedel, že sa ruka tak nepodáva. Nuž ale niediv; jemu pán ruky hádam nikdy nepodal ...

Ona mi nevedela miesta nájsť; vzala mi ľavú ruku a chcela bozkáť, že som sa k nim „uponížil“. Aby som jej len povedal, ako som k nim trafil, keď sme u nich s koledou ešte neboli ... a som v dedine nový človek.

Odpovedal som jej, že som aj ich prišiel kukanúť, ako sa majú, a hľadel som zaviesť rozhovor s ním. Ale ona vždy sa plietla do reči, rozprávala o nových pesničkách v kostole, chválila ma a nového kaplana až zbožňovala, ač ešte iba tri týždne bol v dedine. Ale figliar, obracal sa pred oltárom ako osemesiacročný, väzne, pomaly, o hodinu sme v nedele dlhšie boli v kostole — iste zato.

Pavúk strúhal lyžičku a bez slova sedel. Len keď som sa ho niečo spýtal, odpovedal mi, za aký čas lyžičku alebo vahan spraví, po čom to predá... Ba začal ešte aj klátky štiepať, že slova bolo ľažko rozumieť. Odišiel som a pomysel si, že sa dozviem od iných niečo. Ona, vyprevádzajúca ma, šepla mi, že sa pred ním ani modliť ani si pesničky prespievať nesmie. A ako ona len rada napríklad tú sedemnásťveršovú „Podávajme Kristu pánu ...“ Potajme v pitvorci, vo dvoreci si prespeva je a jednak, keď ju dočuje, hned ju zahriakol, aby už tolko „nemiaučala“. „Taký divný človek,“ doložila a prosila ma, aby som sa nehneval, a keď som ju ubezpečoval, že nemám prečo, hladkala mi rukáv, ako deti mačke chráb, a utierala si slzy.

Svet mi len také drobné veci vedel o nich rozprávať. Ako napríklad, že dostala ona v meste od nejakého pannej dobrosrdečnej háby. Pravda, keď si ich obliekla — nepoznal ju ani vlastný muž. A len že ich nedriapal z nej ... Musela to dať cigánke.

Takto, že statočne žijú so svetom. Zo dňa na deň si niečo zarobia, cez zimu vystrúha on na riade pári grajciarov, ona pradie gázdinám a rada sa ukradne do susedov — požalovať sa, poplaňať si ...

Starý Pavúk sa so svetom nestýkal. Dedinu obchadol a od desať-pätnásť rokov už nepije, nefajčí, pri nikom sa nepristaví, s nikým nepozhovára. Za pozdrav zašomre pod nos, ale on nepozdraví nikoho. Ide a hľadí zadumaný do zeme. A predsa nemožno povedať, že by Iudí nemiloval, im dobre, nechcel. I keď lyžičku pristruhoval, celý bol zaujatý, aby sa ňou dobre jedlo už či decku, či staršiemu; vahanček, hrable, vidly a čo také, kde myslie, že by sa puknút mohli — už popredku stiahol kramličkou, drôtom a vyprobúval, či budú na ruky, či sa nebudú pre-

valovať ... Drevený jeho riad bol povestný ...

Pavúčka by bola celý opak mužovej povahy, lenže vše nemože... Keď mu začína ako straka rapotať, čo kde videla, počula a často to boli aj prázne, hlúpe, lahlé reči — odpluje, utrie zapästím usta, pozrie na ňu — už stíchl ... Taká je vycvičená.

Bývalo, že toho riadu nabrali na seba a šli na trh, na jarmok do mesta. Ale sedliaci radi jednajú. Pavúk to nemohol zniesť a prestal na trhy a jarmoky chodiť a ženu o pár čias tiež nepestil.

Tohto života chytí sa Pavúk len na starosť. Za mladi sa usiloval, nadobudol z holých rúk — hľa — tú chyžku a dotial nikto ho v dedine „čudáka“ nezabadal. Žili ako druhí. A keď sa začal vyrážať z ostatných, nechodiť do roboty, do sveta — čert po ňom! Akoby ho už nebolo.

Zena nariekala, že ak upadnú do choroby, ľahko prejde chalúpka. On sa toho nebojí. „Lahne, povzdychá, nebudé jest a zdochne,“ vravieval jej a nedbal na seba ani mak. Ba trýznil sa: v zime, v lete neobliekol sa, len aby bol; zdrapy z neho viseli; pod nimi len veľmi čierna, chlpatá koža, akoby tiež len na to, aby sa mu kosti nerozspali. Mäsa na nich sotva čo bolo. Vlasy, tvár ako chudý, starý vlk. Surová kapusta, pečené zemiaky bolo

viak, dobre, šiel na potok obdriapat kôru, čo cez zimu naň zaschla, ale musela si nohy močiť, ako on, aj ona a keď kričala, revala, plakala, ffkal na ňu vodu a smial sa.

„No, pomyslite si, akoby mládenec s dievkou...“ A keď ju tak vymordoval, bol kej milý, dobrý; ako keď deti myš topia; výskajú, že ako pláva, a keď sa utopí, je im ľuto, že ju ešte nemožu — topiť.

Ešte raz sme sa za dedinou v poli stretli. Niesol kus javora na pleci.

Pristavil som ho; ako ste vy, čo ste vy? Som vás dávno nevidel.

Spustil javor na zem, oprel o plece a vydýhol si. Vrátil som sa s ním, kládal mu otázy a on horko-ťažko odpovedal, z čoho som vyzorūmel, že za mladi bol nešťastný. Prečo? Vráví, že po biéde zadovážili si so ženou tú chalúpku. Deväťdesať zlatých zgazdovat — to peniaz! Odplácali si, trápili sa a komu? — komu? Mysleli si, úfali sa, že budú žiť deťom, v deťoch a bôh ich strestal, nedal im ich... Odsúdil ich, aby zahynuli...

Chcel som ho poučiť, že svoje deti vychovávam, tým sa trápit je povinnosťou každého rodiča; to, že aj zvieraj svoje mladé vychovávam. Ale že vyššie je, krajšie, bohumilie vziať si cudzie, ktoré nemá rodiča, ktoré na ceste mrzne, hynie hladom a smádom ...

všetko jeho jedlo cez zimu. V lete tráva všelijaká ...

Ak sa žena pre takýto život jeho s ním škripieť počala, dobil ju ako hovádo a musela ticho byť. Vobeč žili spolu ako dvaja árešanti v jednej izbe, každý dla svojej hlavy a srdca. Rozišli by sa, ale sa nemôžu, a nevediac sa zbaviť takého života, vliekli ho ako kýmsi silou na nich naviazané bremeno.

Keď ho zlosť prešla, prihovoril sa žene, rád ju videl a hovoril jej, že vie, kade ju má udrieti, že jej neubližil, aby uznal, že zaslúžila. Ona bola zimomravá, do kostola i v lete chodievala v obrúsku.

„Obrus si rozvláč, do truhly ti plachtu dám!“ zastrájal sa jej muž a rozumel to tak, že ak umrie ona prve on — plachty nedostane, obrúsku si rozvláči — bude teda „na holom“ ležať.

Ona vela sedávala pod pecou ako všetky staré prípadky; bola zimomravá a vytierala si oči teplou vodou. Tak sa umývala. On otvoril si jediné okienko v chyžke a tak strúhal aj cez zimu a neumyl sa. Ak niečo prala, hneval sa, že derie, a keď mu dokázala, že je aj on špinavý už ako di-

Zdalo sa mi, že sa zamyslel nad mojou rečou, alebo pomysel, že už pozde; pokrútil hlavou, iste — že to by dal komu ...?

„Keď zhynúť, tak zhynúť!“ Tak boh chce mať, aby vyhubil jeho rod... Nuž, že len aby skorej; lebo že mu je už celý svet zunovaný a protivný. Rád by už pod zem, zhniat, večne zhniat... až som tŕpol nad jeho úprimnou žiadostou.

Rozišli sme sa a nezadlho som potom z dediny prešiel na druhú, na lepšiu plácu a viač o Pavúkovcov som ani nechyroval.

Ale vše, keď podobných ludí vidím, pomyslím na nich. Na Pavúčku: že za deti našla nahradu vo všetkých svätých anjelikoch v kostolíku, v piesni, modlitbe a preto úfala sa nebu; na Pavúka: že ačkolvek hlbšie mysl, nevedel sa zachytiť ani za vieri v boha, ani za lásku k svetu...

Tam sa už rozsýpajú bez mena, bez potomstva....

OCHOTNÍCKA RODINA

V júlovom čísle Života som písal o situácii v našom ochotníckom hnutí (Kde sú naše súbory, Život č. 7/80, str. 6) v súvislosti s neuskutočnenou prehliadkou folklórnych súborov KSČaS, ktorá sa mala konáť v polovici júna v Nedeci. Práve v nedeckej miestnej skupine mal článok živý ohlas. Keď som naposledy navštívil vedúceho tamtojšieho súboru kr. Žofiu Bogačíkovu, hneď sa v rozhovore vrátila k tejto téme.

Píšete — hovorila — že sa súbory nedostavili na prehliadku, lebo prestali pôsobiť. Neviem, ako je to v iných obciach, ale naš súbor naďalej učinkuje. Prehliadky sa nezúčastnil len preto, lebo v tento deň bola väčšina jeho členov pozvaná na svadbu. Viete, čo takáto udalosť znamená na každej dedine? A predsa dalo sa tomu vyhnúť. Stačilo, aby sme sa o tom dozvedeli primerane včas a nie v poslednej chvíli. Mohli by sme nejak zosúladit tieto dve podujatia, prípadne navrhnuť iný termín prehliadky. V súvislosti s tým mám prosbu na Ústredný výbor a predsedov Obvodných výborov, aby s pracovnými plánmi a programami podujatí našej Spoločnosti oboznám-

vali čo najskôr miestne skupiny, hneď po ich schválení.

Ze naš súbor neprestal pôsobiť — pokračovala kr. Ž. Bogačíková — svedčí trebars fakt, že o dva týždne po plánované prehliadke sme úspešne vystúpili na Mierových slávnostiach na Oravskej priehrade. V súčasnosti mám už pripravený pre súbor nový program — nedeckú svadbu, ktorý začíname nacičovať. Myslim, že do jesene ho zvládneme. Máme však problém s kapelou, je nestabilná. Zišiel by sa nám ešte jeden huslista.

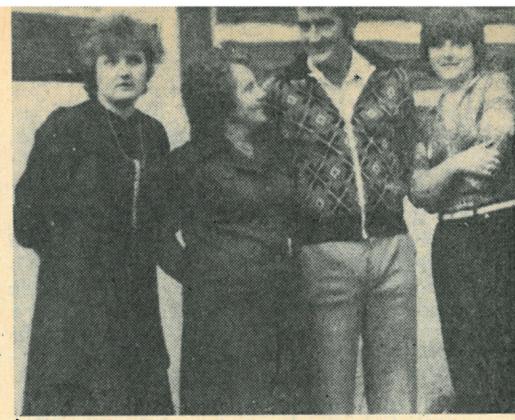
Keď ide o divadelný krúžok, trochu sme naposledy polávili. Ale na jesennú, až skompletujem členské zloženie našho krúžku, začneme nacičovať. Tentoraz sa pokusíme predstaviť Faraónov, k čomu sa chystáme už dlhší čas. Cheeli by sme s touto hrou vystúpiť aj v novej klubovni vo Vyšných Lapsoch, ktorá dáfam, bude na záver roka otvorená...

— Musíš však v tejto hre nechať miesto aj pre mňa — zapojil sa do rozhovoru manžel vedúcej a režisérky krúžku kr. Anton Bogačík. — Tolko krát som už hral a rád by som vystúpil aj teraz. Priznám sa, že by som

už ani nedokázal vymenoovať všetky hry, ktoré nás krúžok predviedol za celé obdobie svojej pôsobnosti: Ženský zákon, Rozmarín, Pokuta za hriech, Matka, Kozie mlieko, Pytačky, Kubo, Trasovisko, Statky-zmätky...

Bogačíkovi su ozajstnou ochotnicou rodinou. Vedľa folklórnom súboru pôsobia aj ich dve dcéry — Žofka a Halinka. Mladšia Žofka sice od vlaňajšieho roku prestala v súbere vystupovať, lebo začala študovať slovenčinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ale len čo sa naskytne príležitosť, rada sa vracia medzi nedeckých ochotníkov. Aj tento rok, keď prišla domov na prázdniny, hneď sa ocitla v súbere, s ktorým aj vystúpila na spomínaných Mierových slávnostiach na Oravskej priehrade. — Teraz v Bratislave — hovorila — mi nás súbor velmi chýba. Chybujú mi vystúpenia, pocit, že naše speváky a tanec zaujmajú krajanov, rozptylujú, spôsobujú im radost. Chcela by som počas štúdia vystupovať v nejakom slovenskom súbere. Myslim, že by som z toho vela vyťažila...

Staršia Halinka sa vo svojich spomienkach taktiež vracia k poslednému

Krajanská rodina Bogačíkovcov z Nedece.

vystúpeniu na Oravskej priehrade. — Keď sme sa dozvedeli, že pôjdeme na Prievidzu, bolo práve obdobie seno-kosov. Ľudia mali vela práce na poli, a tak sme museli nacičovať neskoro večer. Stávalo sa, že sme sa zo skúšok vracali o 1., 2. a aj o 3. hod. v noci. Ale stalo to zato. Oslavy na priehrade mi priniesli množstvo nezabudnuteľných dojmov. Viete — dodala na záver — mala som ešte jeden veľký zážitok. Rozprávala som sa s Karolom Gottom, ktorý tam taktiež vystupoval...

Tento rok manželia Bogačíkovi oslavujú 25. výročie sobáša. Želáme im mnoho šťastia v ďalšom manželskom spolužívani a vela ďalších úspechov v krajanskej práci.

JÁN ŠPERNOGA

MAJSTER

ČINKY

V galérii najvynikajúcejších česko-slovenských športovec pribudlo tento rok nové meno: OTTO ZAREMBA — víťaz olympijských hier v Moskve vo vzpieraní v kategórii do 100 kg.

Kým sa však stal olympijským majstrom, prešiel dlhú cestu úmorného tréningu a postupného výkonnostného rastu. Narodil sa v r. 1957 v Karvinej a už ako malý chlapec sa začal zaujímať o hokej. Dostal sa dokonca do hokejového oddielu v rodnom meste. Tesne pred nástupom do banskej školy ho však brat Miloš zaviedol medzi vzpieračov do Havířova, kde 15-ročný Zaremba vzoprel hneď 80 kg (vážil 67 kg). Tak sa dostal pod opateru trénera Karla Dudu.

Začiatok nemal ľahký. Myslel si totiž — ako neskôr spomína — že po dvojmesačnom tréningu sa hneď stane borcom. Lenže keď o pári mesiacov išiel na dorastenecké preteky o Veľkú cenu Prahy, skončil vo svojej kategórii až na 26. mieste. Naštiate tento neúspech ho neodradil. Usilovne trénoval cele dni, týždne, mesiace pod vedením trénerov Zdenka Erete a Antonína Drešla a jeho výkony sa začali pomaly zlepšovať. Istý čas pôsobil v Rudej hviezde Praha, no potom sa opäť vrátil do materského oddielu Baňák Havířov, kde sa dostal pod skúsené ruky terajšieho trénera československých reprezentantov Emila Brzósku. Uplývali roky, rastli výsledky a Zaremba postupoval aj vo váhových kategóriách — zo 67,5 do dnešných 100 kg.

Po prvý raz vystúpil v reprezentačnom drese v roku 1978 na majstrovstvách Európy v Havířove, kde sa formoval kolektív novej generácie čs. vzpieračov. Bol nominovaný v poslednej chvíli. Startoval vo váhe do 90 kg

a v dvojboji skončil až dvanásťty. Upútal však pozornosť odborníkov svojou bojovnosťou a výbušnosťou. O niekoľko mesiacov štartoval na pretekoch o Dunajský pohár v Tatabányi, kde vzoprel v dvojboji 350 kg, čo z hľadiska svetových tabuľiek bolo hodne poníže priemeru. Znalci mu však predpovedali veľkú budúcnosť, súdili, že do OH v r. 1984 sa dostane do svetovej špičky.

Otto Zaremba však nehodlal čakať tak dlho. Už vlasti na novembrových majstrovstvách sveta v Soluni obsadil v dvojboji štvrté miesto a v trhu získal dokonca striebornú medailu. Vystupoval už vo váhe do 100 kg. V minulom roku mal najlepší výsledok 370 kg, ktorý tento rok ešte zlepšil o 5 kg. Cítil sa vo forme, ale na olympijskú medailu si netrúfal veľmi myšliť, hoci priatelia z reprezentačného družstva hovorili o ňom, že bude „čiernym koňom“ kategórie do 100 kg a získá body. Zaremba to nielen potvrdil, ale aj o mnoho prekonal.

Priebeh olympijského súťaženia už poznáme. 23-ročný Zaremba sa stal tretím v dejinách československého vzpierania zlatým medailistom — po Jaroslavovi Skoblovi a Hansovi Zdražilovi. V trhu vzoprel 180 kg a vytvoril olympijský rekord, v nadhode 215 kg a v dvojboji 395 kg. V súťaži majstrovstiev sveta získal dve zlaté (trh a dvojboj) a jednu striebornú medailu. Nechal za seba takých známych vzpieračov ako Nikitin (ZSRR), Blancko (Kuba), Henning a Funke (NDR) a Solyomvári (Maďarsko). Teraz si postavil ďalší cieľ: dosťať sa do klubu 400. Chýba mu len 5 kg a my mu v tom záležame mnoho úspechov.

JÁN KACVINSKÝ

Hviezdy svetovej estrády

GOOMBAY DANCE BAND

V mládežníckej hudbe naďalej trvá móda na exotické skupiny z oblasti Karibského mora. Najnovšou je Goombay Dance Band, ktorá ešte vlasti bo-

ON A ONA

S.M. Niekoľko strelávam na ulici ženy s cigaretou v ustáh. Je to priestupok proti spoločenským pravidlám?

Volakedy to bolo nemysliteľné, ale dnes žena fajčiacia na ulici nie je už javom odsudzovaným, vzbudzujúcim pohoršenie. Je predsa rovnoprávnosť — argumentujú mnohé zástankyne fajčenia. Podľa mňa však fajčiarky na ulici naďalej nepôsobia najlepším dojmom. Niektorí tvrdia, že ani žena za volantom s cigaretou v ustáh nevzbudzuje najlepší dojem. Zdá sa mi však, že v tomto prípade mali by sme byť plne tolerantní, najmä keď je ešte dobrou, gentlemanskou vodičkou.

Keď sme pri fajčení, hodno ešte spomenút niekoľko spoločenských pravidiel, aké by sa malo dodržiavať napr.

počas návštěv a pod. Ak sme v spoločnosti žien, mali by sme sa ich najprv spýtať, či si môžeme zapáliť. Robíme to aj vtedy, ak nás hostí ponukol cigaretami. Počas každej návštěvy sa vlastne patrí požiadať domáčich o dovolenie. Hosť by však nemal fajčiť na návštěve, ak je v tej istej miestnosti malé dieťa. To isté platí pri návštěve u chorého, vo vlakovom kupé a v iných uzavretých miestnostiach. Ak sedíme s niekým pri stole, zapálime si, až spolustolovník dojedol. Pri spoločnom stole sa smie fajčiť až vtedy, keď dojedli všetci. Aj vtedy sa patrí vyžiadať si súhlas najbližších susedov. Oheň ponúka spravidla ten, kto ponukol fajčivo. Muž by si nikdy nemal dať zapáliť cigaretu od ženy, od podstatne staršieho muža, ale ani od predstaveneho alebo význačnej osoby.

TETA DORA

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje známu slovenskú divadelnú a filmovú herečku, zaslúžilú umelkyňu. Ako členka činohry Slovenského národného divadla vytvorila desiatky znamenitých komediálnych a charakterizačných úloh o.i. v takých hrách ako: Král Lear, Komédia omylov, Veselé panie z Windsoru, Romeo a Júlia na sklonku jesene, Broklynská noc Meridian, Zlatý dážď, Pozor na anjelov a ďalšie. Napíšte nám jej meno a pošlite do redakcie.

V živote č. 8/80 sme uviedli snímku známeho francúzskeho herca Louisa de Funesa. Knihu vyžrebovali: Halina Košutová z Čiernej Hory, Alžbeta Sojová z Kacvina a Vlasta Karkušová z Nádlacu.

Jak zářivý...

F.X. Šalda

Jak zářivý je ještě úsměv listí spadlého,
když v říjnu na zemi ho leží kopec vršitý
a slunce sítěm korun řídkých vniká do něho:
jak pije ještě je, byť hnijícími rty.

Ku kráse přisát, do vteřiny vpít
ty nechtěj zírat, jak sehnou poslední tvé dny.
Navenek klidný, slyš jen buben bít
svých žil, horečný tep nalitý vnitřní povodní.

Tatranský motív

Andrej Plávka

Od Kriváňa k Javorine
obloha sa k zemi vinie
sivou, mäkkou hmlou —
a tam kdesi do výšavy
vnárajú sa štítov hlavy
do pradávnych snov...

Jeden sníček — tisicročia
žulovým a kručím nociam
z hromov utkali —
a tam kdesi dovysoka
obloha si jasné oká
vtisla so skaly.

Vetriká jej hladia líce,
češú husté mihalnice
z kosodreviny —
a potom sa strmo pustia
po vrchovcoch divých húšťav
dolu v doliny.

A tam vetrik rozihaný
potukuje staré rany,
čo už celejú —
do záhrad a dedín skočí
vdýchnut i do ľudských očí
teplú nádeju.

slovník Života

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

(74)

grzmocíć	hrmotaf	hřmotit	nárečie	náreční
grzmot	hrmot, rachot	hřmot, rachot	záruka	záruka
grzyb	huba, hráb	houba, hřib	ručiteľ	ručiteľ
grzybieć	stárnuť	stárnout	garda	garda
grzybnia	podhubie	podhubí	gardový	gardový
grzybobranie	zbieranie húb	sbíráni hub	hlučne	houně
grzybowy	hubový	houbový	nárečový	nárečí
grzywa	hriva	hříva	hovoríť	hovořit
grzywna	hrivna; pokuta	hrivna; pokuta	hviezda	hvězda
gubić	hubiť; strácať	hubit; ztrácat	štědrovečerný	štědrovečerní
gulasz	gulás	guláš	dar	dar
gulgotać	bublať	bublat	súhvezdie	souhvězdí
gumiak	gumák	gumák	gwiazdostí	hvězdnatý
gumno	humno	humno	gwiazdny	hvězdný
gumienny	humnový	humnový	gwint	závit
gunia	huňa	hlučne	gwizd	hvízd
gusla	kúzla	kouzla	gwizdać	hvízdat
gust	vkus	vkus	gwizdek	písťalka
gustownie	vkusne	vkusně	gwoli	kvůli
gušlarz	guslar	guslar	gwóźdz	kliniec
guz	nádor; gombík	nádor; knoflík	gwoź-	klinček,
guzdrać się	vlieč sa	loudat se	dzik	karafiát
guzik	gombík	knoflík	gzik	ovad
gwalt	násilie	násilí	gzyms	rímsa
gwalcieć	znásilňovať	znásilňovať	gżegżółka	kukučka
gwaltownie	prudko	prudee	habit	habit
gwar	vrava	hlučná	hacel	podkovák
		rozmluva	haczyk	háček

ĽUDIA
ROKY
UDALOSTI

október - říjen

1.X.1905. Pod vplyvom revolučných udalostí a bojov o polskú školu v Pilaszkove pri Łowiczi v ruskom zábere konal sa zjazd pokrokových učiteľov ľudových škôl, na ktorom založili Zväz polských učiteľov. V roku 1905 vznikol aj Celoštátny zväz ľudových učiteľov Haliče. Zanedlho začali vznikať združenia polských učiteľov aj na území bývalého pruského záboru.

V medzivojnovom období sa jednotlivé zväzy polských učiteľov spojili do jednej odborovej organizácie — Zväzu polských učiteľov. Pred druhou svetovou vojnou bol ZPU jednou z najpokrokovejších odborových organizácií. Počas okupácie ZPU pôsobil v konspirácii ako Tajná učitelská organizácia.

Po oslobodení, v apríli 1945, ZPU obnovil pôsobnosť a v novembri toho istého roku sa v Bytomu konal prvý povojskový zjazd ZPU.

6.X.1944. Tento deň po ťažkých bojoch 1. československého armádneho zboru po boku 39. sovietskej armády v priestore Dukelského priesmyku, československí vojáci 2. praporu 1. brigády ako prví prekročili hranice vlasti a na prvom oslobodenom československom území vo Vyšnom Komárniku vytýčili štátne vlajku. Sviatok Československej ľudovej armády.

7.X.1944. V súhlase s programom obsiahnutým v Manifeste PVNO bol založený aparát verejnej bezpečnosti a Občianská milícia na ochranu ľudového zriadenia a udržanie verejného poriadku. Od roku 1946 s MO spolupracuje spoločenská organizácia Dobrovoľná rezerva občianskej milicie. Sviatok Bezpečnostnej služby a Občianskej milicie.

7.X.1949. Vyhlásenie Nemeckej demokratickej republiky. Štátny sviatok NDR.

8.X.1910. Vo Ewove umrela Mária Konopnická, významná polská poétky, novelistka a spisovateľka obdobia realizmu, literárna kritička a prekladateľka. Vo svojich dielach Konopnická poukazovala na spoločenské krvidly, bola autorkou „Roty“ a mnohých vlasteneckých básni, ako aj poprednou predstaviteľkou polskej detskéj literatúry (nar. v Suwałkoch 23.V.1842).

10.X.1875. Umrel Alexej K. Tolstoj, významný ruský spisovateľ, básnik, dramatik a satirik so slovanofílskym zameraním (nar. 6.IX.1817).

12.-13.X.1943. V týchto dňoch pri mestečku Lenino v Bielorusku zviedla svoju prvú významnú bitku 1. pešia divízia Tadeusza Kościuszku, ktorá vznikla v roku 1943 v Sielcoch pri Oke v ZSSR. Deň, v ktorom začala bitka pri Lenine — 12. októbra — je sviatkom Poľskej ľudovej armády, ktorej bojová cesta po boku Sovietskej armády skončila v Berline.

14.X.1890. V Denison (Texas) sa narodil Dwight David Eisenhower, americký generál a politik, republikán. Počas druhej svetovej vojny vrchný veliteľ spojeneckých vojsk na západe: — od roku 1942 v Severnej Afrike a od r. 1943 v Západnej Európe. Po vojne bol hlavným veliteľom amerických okupačných vojsk v Nemecku. V rokoch 1950-52 Eisenhower bol hlavným veliteľom NATO, a v rokoch 1953-1961 prezidentom USA (um. 28. III.1969).

15.X.1900. Umrel Zdeněk Fibich, významný český hudobný skladateľ (nar. 21.XII.1850).

16.X.1830. V Záhoranoch sa narodil slovenský národný buditeľ, básnik a spisovateľ Eudovit Kubányi, ktorý zaujíma popredné miesto v poštúrovskej generácii. Kybányho dielo Valgatha, Suplikant a mnohé novely a buditeľské básne patria do slovenskej klasickej tvorby. (um. 29.XI.1869).

21.X.1125 Umrel Kosmas, prvý český kronikár (nar. asi r. 1045).

22.X.1835. Umrel Josef Božek, český vynálezca parného stroja (nar. 28.II.1782).

24.X.1795. Z iniciatívy Rakúska sa uskutočnila tretia a posledná deľba Poľska.

24.X.1945. Nadobudla platnosť Charta Spojených národov po ratifikácii piatimi veľmocami — stálymi členmi Bezpečnostnej rady — ZSSR, USA, Velkou Britániu, Činou a Francúzskom, ako aj dvadsaťsiemimi šiestimi zakladateľskými štátmi OSN, členmi protifašistickej koalície, ktoré podpisali Deklaráciu SN dňa 1. januára 1942. Medzi ne patrí aj Poľsko.

29.X.1815. V Uhrovej sa narodil Eudovit Štúr, politik, spisovateľ, filozof a vodec slovenského národného hnutia v revolučných rokoch 1848-49. Štúr bojoval za národné a sociálne práva slovenského ľudu, za slovenskú školu a bol iniciátorom uzákonenia jednotného slovenského spisovného jazyka, ktorého základom sa stalo stredoslovenské nárečie, teda jazyk ľudu. V roku 1844 spolu s M.M. Hodžom založil prvý celoslovenský kultúrny spolok Tatrín a prvý slovenský politický časopis Slovenské národné noviny s literárnom prílohou Orol tatranský v novom spisovnom jazyku. Svojou pôsobnosťou Štúr patrí medzi najvýznamnejšie slovenské postavy minulého storočia (um. 12.I.1856 v Modrej).

31.X.1945. V Krakove umrel Wincenty Witos, významný činiteľ poľského ľudového hnutia (nar. 21.I.1874 vo Wierzchowiciach).

Nadalej na sever vysunutou oblasťou Polska je mys Rozewie, ktorý sa ostro zarezáva do mora na kašubskom pobreží Gdanského pomoria. Patrí k najkrajším na Balte a vďaka prírode a ľuďom k najatraktívnejším rekreačným a kúpeľným oblastiam tisícov rekreatívov, turistov a pacientov. Stefan Żeromski okúzlený mysem nazval ho vo svojom románe Vietor od mora „čarovným ostrovčekom“ — čiže rozlahlým pahorkom odrezaným od ostatného sveta morskými vlnami a malebnými dolinami riek Plutnice a Czarnej. Na jeho strmých brehoch rastú ako voľakedy borovice a buky so sivou kôrou, šlahané vetrami, ktoré dujú zo severu, a ako kedysi lietajú tuná striebriaté čajky a racky. Prudké vlny neprestajne útočia na breh a zasypávajú pláže žltkastým pieskom, ktorý stále dodáva pracovitý morský prúd plynúci zo západu okolo Rozewia.

O pôvode názvu Rozewie nebola dlho jednotná mienka. Vedci dospevali k rôznym záverom až prevládol názor, že tento názov znamená vysoký-obrovský mys, keďže bol zo všetkých najväčší a najďalej vysunutý do mora. Musel vzbudovať aj taký dojem na dávnych moreplavcoch, ktorí plávali tadiel na malých lodiach. Jedine stará sága nemala pochybnosti, keď umiestnila na Rozewi krajinu mohutných obrov nazývaných Stolemami podľa pomenovania slovanského ľudu porazeného Gótmi v 2. storocí. Vraj Stolemovia žili tuná v dávnych časoch a práve oni stvárnili túto krajinu. Jedni boli k ľuďom priateľskí a iní nie. Pre zábavu vrhali obrovské kamene a nestrali sa o to, že vzbúrené Baltické more trhá zato strmé brehy mysu. Kašubská legenda im pripisuje vytvorenie úzkého Helského poloostrova v neobvyklom tvare prehnutej kosy.

Jedno je isté, že človek sa objavil na rožewskom myse veľmi skoro a jeho hlavným zamestnaním bol oddávna rybolov. Archeologicke výskumy potvrdili, že osadníctvo existovalo na pobreží už pred 2600 rokmi. Nikto už nezistí, aké boli osudy týchto ľudí. Celkom iste viedli tvrdý život v stálom zápasení so surovou prírodou a búrlivým morom. Utrpeli nejednú porážku od lúpežníkov, ktorí šarapatili na Balte, a od útočných susedov. Ani v neskorších rokoch im osud nešetril údery. Mnohokrát museli bojovať za právo na slobodný život, ale vždy ostali verní moru, s ktorým spojili svoju existenciu. Vydržali iba silnú a odvážnu. Takí sú aj dnes obyvatelia pobrežia. Malovravni, prísní a tvrdí, zakalení v bojoch s prekážkami, ale zároveň srdeční a pohostinní. Zachovali si miestne zvyky, úzke rodinné vzťahy, piesne, obrady a vlastné ľudové umenie.

Výpis do rodokmeňa polského pobrežia, vytrvalo bojovali v jeho obrane v križiacej dobe, v období záborov a počas druhej svetovej vojny. Od prvých chvíľ septembra 1939, v radoch Gryfa Pomorskeho a iných partizánskych oddielov, v odbojovom hnutí. Hitlerovskí okupanti mimoriadne krvavo zaobchádzali s tunajším obyvateľstvom, ktoré väznili, vraždili a popravovali. Pri ceste do Krakovej, na desiatom kilometri za Wejherowom sa v piaśnickom lese nachádzala prvá v Polsku a najväčší masový hrob okolo 12 000 Poliakov zastrelených v rokoch 1939—40 — mužov a žien, detí, civilov a vojakov, ľudí rôznych povolania. Tí, čo sa zachránili, vrátili sa hneď po oslobodení v roku 1945 do práce pri pluhu a v mestách, pri rekonštrukcii a výstavbe polských prístavov, lodeníc, námornej plavby a rybolovu.

Bol som niekoľko dní na gdanskom pobreží v období augustového štrajku, ktorý sme s takým istým znepokojením prežívali všetci, ľuďom najmä pre miestne obyvateľstvo (z tohto obdobia sú aj snímky uverejnené vedľa). Gdansk a Gdynia sú našim najväčším prístavným komplexom a zároveň obrovským priemyselným strediskom, ktorý spolu so Sopotom tvorí Trojmeto s miliónom obyvateľov. Nachádzajú sa tuná najväčšie — popri Štetíne — lodenice a linky námornej plavby, ktoré majú spojenie s prístavmi na celom svete. Z morského hospodárstva žijú už milióny ľudí tak na polskom pobreží, ako aj vo vnútrozemí.

Štrajky mali široký rozsah a zahrnuli všetky dôležitejšie závody, dopravu, námornú a pobrežnú plavbu v Trojmete, trochu neskôr Štetín a iné priemyselné oblasti krajiny. V spoločenskom vedomí boli výrazom robotníckej vôle uskutoční zmeny v terajších smeroch rozvoja Polska. Vyvolali ich známe a hlboke chyby v riadení národného hospodárstva a závažné spoločenské problémy. Priniesli známe zmeny vo vedení strany a vlády a spôsobujú zmeny v metódoch riadenia, v práci Sejmu a štátnej administratívy, v pôsobnosti odborov, v kultúre a na veľmi mnohých ďalších úsekokach života krajiny.

V oných augustových dňoch ulice Trojmeta — bez mestskej dopravy — boli počojné, menej zatlačené ako obvykle, a menej bolo aj turistov. Boli otvorené všetky obchody, tržnice, kaviarne a reštaurácie a dokonca múzeá. Pracovali aj smetiarske automobily, ktoré sa starali o čistotu v meste. Diváci tleskali účastníkom sopotského festívalu, ktorý sice neboli viditeľní na našich

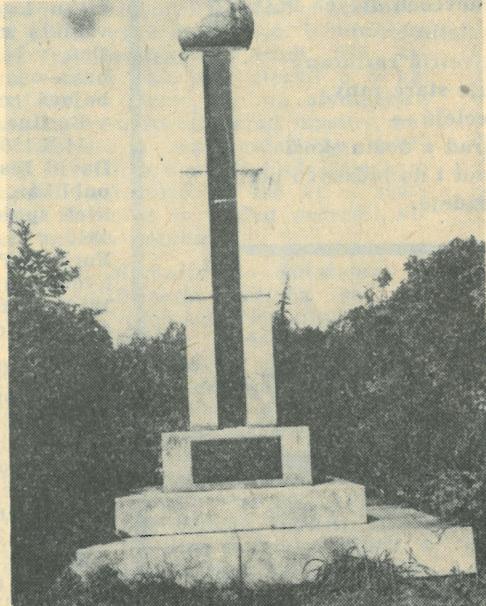
zaľúbení do mo

Moreplavci plávajúci po južnom Balte sa oddávna s obavami približovali k Rozewiu. Keď bola hmla, snežilo buď počas nočných morských búrok ľahko bolo možné stratíť orientáciu a rozbiť lodí na skalnatých útesoch pobrežia. Preto, aby sa ich mohlo varovať pred nebezpečným mestom, začali páliť vatre na Rozewskom pahorku. Počiatočne bolo kúriom uhlie v železnych kotloch zavesených na drevených stôpoch. Neskôr ich nahradili kotly s horiacou smolou alebo olejom. Potom začali budovať kamenné veže s petrolejovými lampami, ktoré neskôr vytlačilo elektrické svetlo.

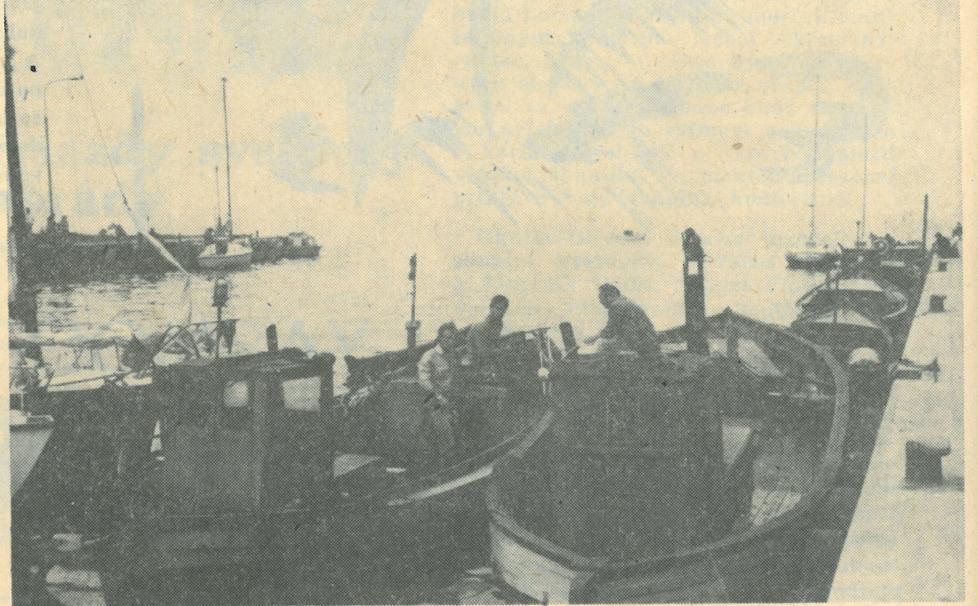
Maják v Rozewi — na našej snímke — bol vybudovaný z červenej tehly v roku 1821. Je jedným zo 16 majákov na polskom pobreží a najväčším na Balte. Má výšku 25 metrov a jeho žiariaci svetlo, ktorého sila sa rovná 5 miliónom svieci, je viditeľné zo vzdialosti 42 kilometrov. Lampe napomáha bučiak proti hmle. Okrem toho maják vysielá štyrikrát na hodinu výstražné signály, ktoré odoberajú lode. Od roku 1933 maják nosí meno Stefana Żeromského a nachádza sa v nom múzeum majákov.

Jedným z historických moreplavcov, ktorí sa uchýli na Rozewie počas vichrie 4. novembra 1598, bol poľský kráľ Žigmund III. Vázovec. Vracial sa s nevydanou výpravou na Stockholm po dedičnú

švédsku korunu. Na pamiatku tejto udalosti vybudovali pred vojnou pri Liščej roklíne nedaleko majáka pomník s orlom na vrcholku. Orol bol zničený počas vojny, ale pomník sa zachránil.

Najstarším zamestnaním ľudí na pobreží je rybolov. Dnes iný ako voľakedy, ale tak isto závislý od mora. Pre rybolov na Atlantickom a Tichom oceáne, ako aj na Severnom mori má poľské ľodstvo 117 moderných lodí, v tom lode na spracovanie a mrazenie rýb, zase pre lov na Balte — 277 motorových rybárskych člnov. Na snímke rybári v puckom prístave.

stáva sa aj takto...

DAVID HOLZMAN z Palm Beach na Floride žije, na dôvažok veľmi dobre, z... vypožičiavania papagájov. Holzman kedy si drezíroval psov, ale pred niekoľkými rokmi začal drezírovať papagáje. Jeho zverenky — prevažne papagáje kakadu a „amazónky“ — sú výborne vyrezávané a robia rôzne kúsky. Vypožičiavanie papagája stojí 100 dolárov za jeden deň jeho „práce“. Záujemcov je veľa. Vypožičiavajú si ich obchodné firmy a obchody pre reklamné účely, ako aj súkromníci. Nako? Napríklad na to, aby papagáj zabával hostov pozvaných na party. Prednedávnom papagáje pána Holzmana dostali veľmi lákavú ponuku. Vystúpia so symfonickým orchestrom Palm Beach, ako živá dekorácia koncertnej siene.

NÁLEZ. V jednom opuštenej a zchátralej domu, ktorý bol určený k demolicii v Novom Yorku, se našly zela neznámé fotografie nezapomnenutelné Marilyn Monroe, ktorá zemřela pred osmnácti le-

ty. Jsou to snímky docela jiného druhu, než na ktoré jsme byli zvyklí. Ukazují Marilyn ako skromnou a decentnou dámu v elegantných kloboucích. Kdo a proč tyto snímky pořídil, nikdo neví. Ani se nezjistilo, jakým způsobem se dostaly do zchátralej domu v chudinské novyorské čtvrti. Na snímku: Marilyn, jakou neznáme.

CARY GRANT, znamenitý herec narodený v Anglicku, ktorý už vyše pol sto ročia býva v Amerike, je podnes považovaný za jedného z najkúzelnnejších mužov v Hollywoode. Grant zavíril 76 rokov, ale je vo výbornej forme. Práve začal budovať novú vilu v štvrti Beverly Hills, obývanej umelcami, so zápalom študuje plány svojho domu a stále ich zlepšuje. „Citím sa tak mladý“ — hovorí driečny starší pán — „že hodlám začať v mojom novom dome nový život.“ V čom bude spočívať tento nový život — Grant neprerádza. Vari sa chec oženit?

KAROLÍNA. Nie je to vylúčené. Novinárom povedala, že prestane fajčiť a aspoň dvakrát za mesiac bude pozývať svoju dcérku Couzským. Jenifer.

Jenifer sa narodila, keď jej rozočený otec mal už 64 rokov...

m po-
který
ežívali
rvateli
verej-
našim
širovén
ktorý
milió-
naj-
linky
s pris-
hos-
a pol-

hrnuli
ámor-
trochu
oblasti
výra-
ny v
volali
národ-
enské
vedení
metó-
ej ad-
kul-
ekoch

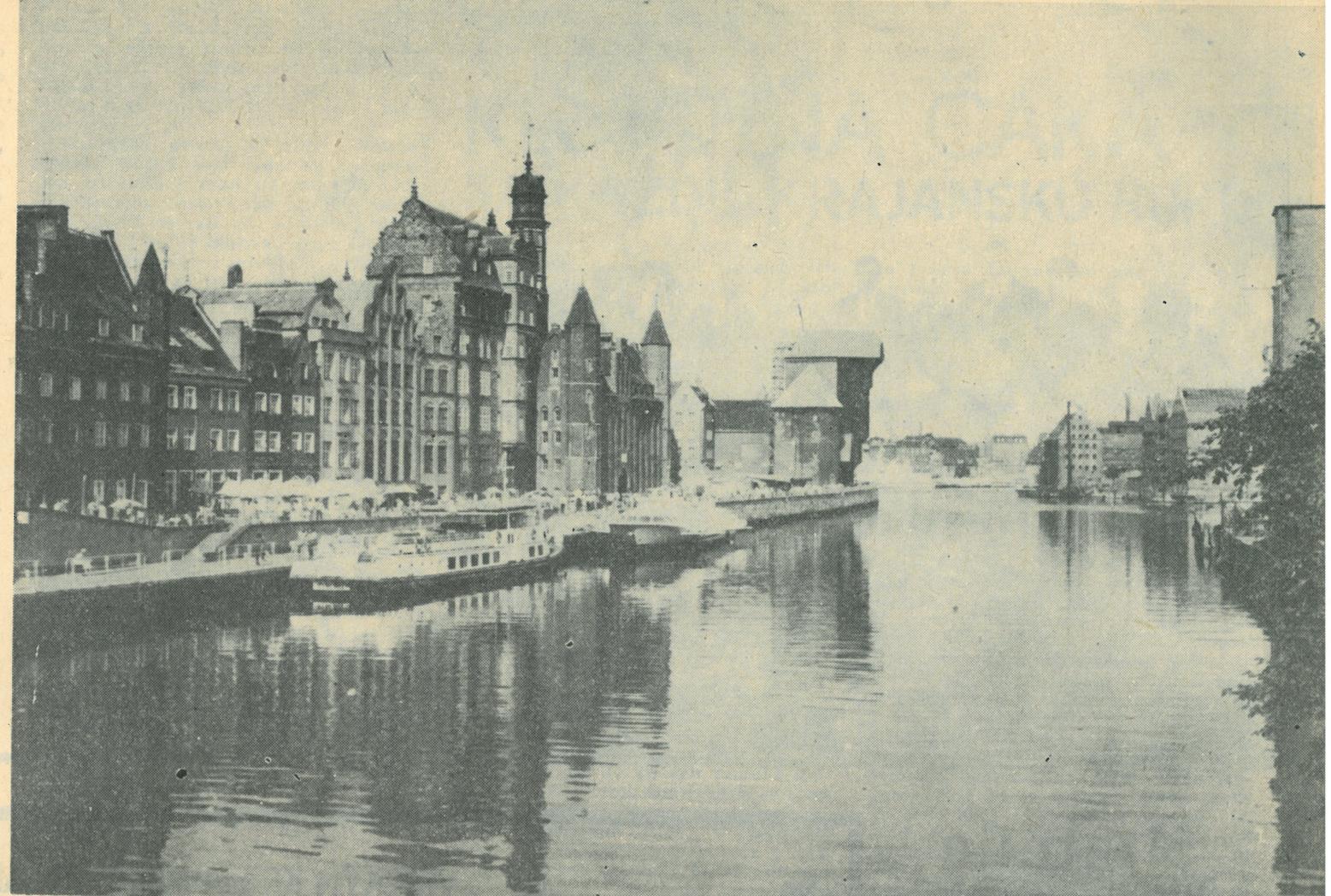
Troj-
li po-
t me-
šetky
cie a
e au-
neste.
festi-
našich

obrazovkách, ale bol vysielaný pre ostatné krajiny Intervízie.

Štrajky na pobreží a v iných oblastiach krajiny násli svoje riešenie v uverejnených dohodách medzi vládnymi komisiemi a medzivodnými štrajkovými výbormi. Tieto dohody vyšli oproti robotníckym postulátom a zaväzujú obidve stránky. Robotnícka trička sa v nich vyjadriala pre socializmus, ale proti reformám, pre poriadok nielen v hospodárstve a pre poctivú, efektívnu prácu. Teraz skoro každý deň sa z tlače a televízie dozvedáme o ich potvrdení vládnymi rozhodnutiami a o tom, akým spôsobom sú realizované. Počas rozhovorov v dňoch štrajkov sme si tiež uvedomili, že neexistujú otázky, dokonca ani tie najtažšie, ktoré by sa nedali dohodnúť a vyriešiť v prospech krajiny.

Treba ešte veľa úsilia pre odstránenie záporných javov vyplývajúcich z rôznych príčin a zavrhnutie všetkého, čo nevydržalo skúšku času, v tom aj jalovej, nepodloženej faktami „propagandy úspechu“. Zákonnost musí dostať rovnaku hodnotu pre všetkých. Je potrebné predovšetkým pravdivé a hlboké hodnotenie terajších nedostatkov a výpracovanie presvedčívych smerov reformiem pre zdolanie terajšej hospodárskej krízy a rozvoj schopnosti polnohospodárstva vyžiť a zárod. Zároveň treba prinavrátiť hodnotu práce a plné využitie existujúceho priemyselného potenciálu. Bez vysokoefektívnej práce a spoločenského pocitu spoluzodpovednosti za jej výsledky budú bezúčinné očakávané reformy.

Text a snímky: ADAM CHALUPEC

Vyše tisícročný Gdańsk — skoro úplne zničený počas poslednej vojny — bol rekonštruovaný s veľkou pečou. Starodávne sýpky, královský trakt a starobylé kostoly obdivujú turisti pre ich krásu a pestrosť. Zároveň vyrástli nové štvrti.

Na snímke hore je najstaršia časť mesta nad Motławou s viditeľným v diaľke Gdanským žiarom z 13. storočia — starou sýpkou. dnes múzeum. Pýchou gdaňskej starého mesta je ulica Dlugi Targ so stredovekou radnicou, Artušovým dvorom, Dvorom bratstva sv. Juraja a mnogými pamiatkovými meštianskymi domami.

Najlepším poľským prístavom je Gdynia. Bohatne z mora a spolu s gdaňským prístavom je najväčším prístavným komplexom v Poľsku. Má prvenstvo v osnej lodnej doprave a špecializuje sa na prepravu kusových tovarov. Udržia-va sústavu s prístavmi na všetkých moriach a oceánoch.

KAROLÍNA PLÁČEK. Jsou tomu dva roky, co se konala nádherná svatba sličného monackého princenky Karolíny s francúzskym byzynysmenom Philippem Juno-rem. Prosíly sa, že kníže a kněžna byli práve nadšení volbou dcery, ale Karolína bola umínčená. Nyní je již jisté, že manželství princezny není šťastné. Mluví se o napjatých vzťazích a častých hádkách mezi manžely. Unot v poslední době často cestuje do Ameriky — obchodně, jak tvrdí. Zatím šak večer co večer navštěvuje módní výrobcu Xenon a baví se ve polečnosti krásných dívek. Horší už je, že stále častejši jen s jednou ženou, aristokratkou Anetou von Fürstenberg, která je modelkou. Karolína se odstěhovala k rodiciům a bydlí ve svém dívčím pokoji. Mohl by se rozvést, ale rodiče nesouhlasí. V rodu Grimaldiů dosud nikdy rozvod nebyl! Na snímku: plačící Karolína

STĚSTÍ V NEŠTĚSTÍ. Příslušně „štěstí v neštěstí“ potkalo 58letého Alfonse Martíneze z brazilského města São Luís. Vyplul v kajaku na místní jezero a když byl daleko od břehu, strhl se prudká bouře. Vlny převrhly kajak a Martinez, který neuměl plavat, začal tonout. Byl však natolik duchapřítomný, že si rychle odepjal protézu levé nohy a na ní se udržel tak dlouho na vodě, až ho vítr a vlny zanesly ke břehu.

SVOJHO ČASU sa vo Veľkej Británii vela klebetilo o tom, že následník trónu, princ Karol, má sa oženiť s katolíčkou, princeznou Astrid z Luxemburka.

Teraz Buckingham Palace oznamil, že takéto plány nikdy neexistovali a nebudú ani v budúcnosti. Napriek rôznym správam sa valeský princ v posledných rokoch ani nestrelol s luxemburskou princeznou. Podľa Buckinghamského paláca treba celú vec považovať za neexistujúcu.

stává se
i toto...

MILIONÁŘI JSOU SKRBLÍCI. Odborný americký časopis pro barmany uverejnil výsledok ankety, na ktorou odpovedelo několik set barmanov z celého sveta. Všichni sa shodli, že nejmenej a nejmenší spropitné dávají milionáři, nejvetsí pak dělníci.

Jedna z uverejnených odpovedí: Dělníci nás považují za kolegy a nepochybují o tom, že naše práce je těžká. Oceňují i to, že je obsluhujeme rychle, pečlivě a s úctou.

V srpenovém čísle jsme uveřejnili článek o letošní Československé spartakiádě, v jejímž závěru generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR Gustáv Husák přijal na Hradčanech v přítomnosti zástupců předsednictva ÚV KSČ, federální vlády ČSSR a vlád obou republik krajaný z více než třiceti zemí světa. Gustáv Husák srdečnými slovy pozdravil krajanské hosty, poděkoval jim za práci, již přispívají k upevnění svazků se starou vlastí, k rozvoji přátelství mezi národy, seznamuje s pravdivým životem v ČSSR i jejimi úspěchy a jejich prostřednictvím zaslal srdečné pozdravy všem krajanům v celém světě. Z tohoto setkání, jehož se zúčastnila také delegace KSČaS v Polsku, jsme nyní obdrželi z ČTK snímek: Gustáv Husák při projevu ke krajanům. Mezi přítomními hosty je předseda naší KSČaS Adam Chalupec (druhý zleva), vedle něho jeho syn Igor a pak člen ÚV a tajemník OV KSČaS v Zelově Zenon Jersák.

Foto ČTK

čitatelia
redakcia
redakcia
čitatelia

ŽIVOT

V KAŽDEJ KRAJANSKEJ RODINE

VŠETKÝM KRAJANKÁM, KRAJANOM A DORUČOVATEĽOM

Oznamujeme, že iba do 25. novembra t.r. možno predplatiť Život na rok 1981. Pre tých, čo budú zbierať predplatné na Život, vypisujeme našu tradičnú súťaž. Podmienky súťaže sú také isté ako vlni.

Predplatné pre odberateľov v Poľsku — 24 zł ročne — vplácame výlučne na poštovom úrade buď miestnemu doručiteľovi. Predplatné pre odberateľov v zahraničí — 36 zł ročne — posielame zvláštnou poukážkou na adresu: RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr. 1153-201045-139-11.

Zároveň oznamujeme, že každý čitateľ a priaznivec nášho krajančkého časopisu, ktorý získá dodatočne nových predplatiteľov Života, môže vyžrebovať zvláštnu hodnotnú cenu nezávisle od tradičnej súťaže. Stačí, keď pošlete do redakcie ústrižok z pošty o vplatení predplatného na rok 1981.

Milí krajania

Vedľa sme uviedli oznamenie o predplatnom Života na rok 1981.

Vieme, že sa sťažujete na nepravidelné dochádzanie nášho časopisu, že naši predsedovia mestných skupín, doručovatelia a vobec všetci zbierajúci predplatné majú so Životom veľa práce, že musia si niekedy vypočuť aj trpkú pripomienku pre toto oneskorenie.

Robíme všetko, čo je v našich silách, aby Život vychádzal pravidelne, žiaľ, naše úsilie najmä v posledných mesiacoch, bolo bezvýsledné. Nechceme vám nič slúbovať, ale pevne veríme, že sa táto situácia konečne skončí a nás časopis bude napriek všetkému vychádzať pravidelne. Vieme aj to, že každý z nás napriek terajším fažkostiam mal by sa vynasnažiť, aby Život bol naozaj v každej krajančkej rodine, u každého nášho čitateľa, u príbuzných v zahraničí.

Casu je málo, preto už odteraz predplácajte Život, už odteraz zbierajte predplatné. Dbajte o to, aby si Život na rok 1981 predplati každý váš sused, aby ho čítal naša mládež, všetci Česi a Slováci v Poľsku. Čítajte a rozšírujte Život, ale zároveň nezabúdajte do stále viac písat!

REDAKCIJA

PORADA NA ÚV KSČaS

24. augusta sa v sídle Ústredného výboru konala pracovná porada pracovníkov sekretariátu ÚV za účasti predsedov Obvodov na Orave a Spiši. Rokovali o aktuálnych práceach Spoločnosti, príprave materiálov na blížiace sa zasadanie pléna Ústredného výboru.

Bolo rozhodnuté zvoliť schôdze Obvodných výborov (14.IX.) na Orave a Spiši za účasti aktív miestnych skupín, na ktorých sa prerokuje otázky týkajúce sa vyučovania slovenského jazyka na školách, ako aj súvisiace s pracovným programom do konca t.r. Zároveň rozhodli, že pre oneskorenie žatevnych práce sa tradičné vatrny uskutočnia v neskoršom termíne, ktorý bude dohodnutý na obvodných schôdzach. Na porade sa diskutovalo aj o otázkach súvisiacich s predlžujúcou sa výstavbou klubovne Miestnej skupiny KSČaS vo Vyšných Lapšoch.

Na návrh predsedov Obvodov sekretariát ÚV zaistí zaškolenie kinooperátorov pre potreby Spoločnosti a začne nahrávať staré ľudové piesne, ktoré sa ešte zachovali medzi krajanmi.

Sekretariát ÚV prosí všetkých krajanov odborárov o informáciu, ako prebieha vybavovanie otázok súvisiacich s ich prijatím do ZBoWiD-u.

NOVÁ BELA

Ďalšia povodeň na rieke Bialke v dňoch 24.—27. júla spôsobila nielen značné škody v okolí Novej Belej, hlavne v lesoch, na prílahlých poliach, ale predovšetkým odhalila ešte väčšie nebezpečie. Nezabezpečené brehy Bialky na úseku od prielomu medzi ska-

lamí Kramnica a Oblazova až po urábsku pôlu hrozia v každej chvíli katastrofou. Rozvodnená rieka sa totiž usiluje vtrhnúť do koryta zvaného „Mlynówka“, čo by spôsobilo neodvratiteľné a veľké škody. Zničila by nie len vela polí, ale i pôlu a rad obytných a hospodárskych budov.

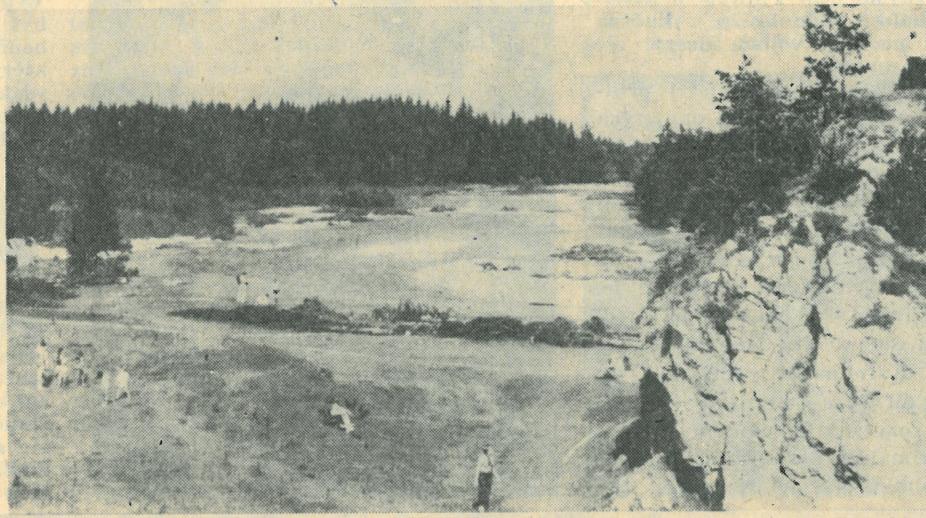
Obyvatelia Novej Belej si uvedomujú toto nebezpečenstvo. V minulosti, a tak isto aj teraz, upozorňovali Oblastné raditeľstvo vodného hospodárstva, Inšpektorát explootácie riek v Nowom Sączu, že treba súrne urobiť obhliadku tohto úseku rieky Bialky a rýchle ho zabezpečiť proti povodniám.

Je pochopiteľné, že obyvatelia Novej Belej v starostlivosti o vlastný a verejný majetok a snáď aj v starostlivosti o život spoluobyvateľov adresujú svoje pripomienky na kompetentné vojvodské orgány. Ale prekvapuje to, že vodný dozor, ktorého povinnosťou je robíť takéto obhliadky a zabezpečovať rieky a potoky proti povodniám, nerobi to z vlastnej iniciatívy. „Netrebá o to prosiť — hovoria vo svojom

listie obyvatelia Novej Belej — má to byť vybavované úradne a bez odkladania.“

Na marge tejto otázky sa vracieame k „slávnemu“, bezmyšlienkovitému umiestneniu smetiska na novobelškom chotári. Je to až trápne, že sa o tom musí hovoriť a písat práve teraz, keď je každá piad ornej pôdy v Poľsku nad zlato a zatial sa zasypávajú odpadkami urodne polia, hoci bolo dohodnuté, že na tento účel bude určený urbársky les. Rolníci z Novej Belej poslali ďalšiu petíciu, tentoraz na adresu podpredsedu Celopoľského výboru Fronty národnej jednoty Wita Drapicha s prosbou o ochranu ich záujmov. Táto žiadosť vyjadruje presvedčenie, že ich hospodárske a spoločenské argumenty budú vypočuté. My sa však domnievame, že medzi vojvodskými administratívnymi funkcionármami by mal byť niekto, kto má — ako sa hovorí — trochu zdravého rozumu a vec vybaví v súlade s existujúcim zákonom o hospodárení s pôdou. MK

Prelom na Bialke. Odtiaľ rozvodnená rieka ničila novobelšké lesy.

NAŠI POD ROHÁČMI

Podroháčske foklórne slávnosti oslávili prvé okrúhle jubileum. Od ich vzniku uplynulo päť rokov. Napriek tomu hľoko zapadli do prostredia Oravy, Roháčov a do vedomia oravského ľudu. Podroháčske foklórne slávnosti sa stali mohutnou prehliadkou oravského folklóru, ktorý sa tu konfronтуje s folklórom iných oblastí. Krásna a bohatstvo folklóru sa tuná snúbi s prekrásnym prírodným prostredím Roháčov. O význame a velkoleposti tohto kultúrneho podujatia svedčí číslo — 500 účinkujúcich v tomto roku na scéne amfiteátra pod Brešovou, t.j. desiatky folklórnych skupín, detských súborov a ľudových kapiel.

Rozhodujúcim dôvodom pre zorganizovanie Podroháčskych foklórnych slávností bola spomienka na Slovenské národné povstanie. Roháče poskytli úkryt a vhodné prostredie bojovníkom počas protifašistického odboja v rokoch druhej svetovej vojny. Slávnosti sa konajú každý rok v auguste, kedy si slovenský ľud a celé pokrovoké ľudstvo pripomína hrdinstvo bojovníkov, ktorí neváhali obetovať vlastné životy za slobodu.

Tento rok sa Podroháčske foklórne slávnosti v Zuberci konali v dňoch 16.—17. augusta v znamení významných výročí — 35. výročia oslobodenia Československa a 36. výročia Slovenského národného povstania. Vďačnosť padlým bojovníkom symbolizovali vence vŕaky, ktoré vlastnoručne uvili členovia folklórnych skupín a položili na partizánskom cintoríne v Latanej doline.

Po tretíkrát sa na Podroháčskych foklórnych slávnostach predstavil nás krajanský súbor. V rámci spolupráce pohraničných oblastí a kultúrnej výmeny s okresom Dolný Kubín vystúpil na scéne amfiteátra pod Brešovou v Zuberci 13-členný folklórny súbor MS KSČaS z Veľkej Lipnice — Pravarovky pod vedením Eugena Bandýka.

Tanečné páry v sprievode vlastnej ľudovej kapely predviedli pätnásťminútový program, ktorý obsahoval ukážky oravského folklóru. Vystúpenie súboru miestnej skupiny z Pravarovky bolo hodnotené s uznaním, pálili sa najmä pôvodné tance a spevy, najmä oravská rázovitosť a prirodzenosť účinkujúcich. Búrlivý potlesk zožala aj ľudová kapela. Súbor však pôsobí ešte trochu neisto, sú viditeľné nedostatky a chýba aj potrebná sebadôvera.

Pre súbor z Pravarovky takéto vystúpenie známená veľký prínos, keďže zbavuje účinkujúcich trémy, čím nadobúdajú potrebnú sebadôveru a začinajú veriť vlastným schopnostiam, ktoré sú v ďalšej práci neoceniteľné. Ochotníci dostávajú chut nacvičovať a neustále zdokonaľovať tanečné umenie a vôbec celý program.

DOMINIK SURMA

„VÝZNAMENANIE KOMÍNU NEPOMÔŽE“

Keď som si v roku 1960 vybudoval drevený dom, hned som dal, samozrejme, vymurovať pec aj s komínom na streche. Odvtedy však prešlo hodne času a komín sa vplyvom mrazov značne poškodil. Začali z neho vypadávať tehly jedna za druhou, vznikali diery a trhliny, ktoré som sa snažil zlepovať hlinou. Lenže komín bol stále v horšom stave. Preto keď tento rok robila v obci kontrolu protipožiaru komisia, porúčila mi postaviť nový komín. Na to je však potrebné ok. 300 tehál. Keďže v našej obci sa tehly nevyrábajú, pokusil som sa ich kúpiť v Jablonke. Chcem poznámať, že na pec a komín musia byť tehly dobre vypálené, teda zo stredu tehliarskej pece, lebo iné sa na tento účel nehodia. Keďže nikto nechce, aby sa mu v tehliarstve preberalo, šiel som za veliteľom hasičského zboru, aby mi poradil, čo mám s tým robiť. Dozvedel som sa, že v gminnom úrade sú na tieť účely zvláštne prídeľy tehál a vápna.

Koncom mája išiel som teda na Gminný úrad v Jablonke, kde som napísal žiadosť o prídeľ a doložil k nemu potvrdenie od veliteľa hasičského zboru o nutnosti prestavby komína.

Potom ma poslali na oddelenie stavebnictva v gmine, kde mi to podpisali, a všetko som napokon nechal u jednej z úradníčok. Zároveň som sa spýtal, kedy mám prísť po tehly a dostať som odpoved, že na budúci mesiac, teda v júni.

Jún však prešiel a tehly i vápna nebolo. Zašiel som teda na začiatku júla na gminný úrad, kde mi povedali, aby som sa dostavil po 25. júli. Opäť som prišiel na začiatku augusta a dozvedel som sa, že tehly sú ale v Novom Targu, zato vápna niet. Čo som mal robiť?

Od nás z Dolnej Zubrice je do Nového Targu 35 km a na tolikú cestu sa vozom nevyberie žiadny furman. Mohol by som sice najať traktor, za ktorý sa plati 160 zl/hod. alebo aj viac. Sama cesta trvá niekoľko hodín a keď bude treba čakať v rade, preprava tých 300 tehál ma bude stáť vyše 1000 zl. Potom to isté aj vápno. Nie som teda v stave postaviť ten komín. Neviem, čo bude so mnou v zime. Ved' neostáva mi nič iné, len varíť na dvore alebo vyhorieť. A to len preto, že mi gmina nemôže dodat tehu.

Poradte mi, čo robiť? Som už starý, 74-ročný a nemám žiadnej pomoci. Nikto, ani gmina neberie do ohľadu moju starobu. Keď som bol mladší a vládal som pracovať, tak mi dali aj vyznamenanie. Lenže čo mám z toho, keď vyznamenanie mi nepomôže postaviť komín!

JÁN KOVALÍK

Súhlasime s konečným záverom krajan Jána Kovalíka. Čakáme na odpoveď gminného úradu.

REDAKCIA

POTOMCI HUSITÚ

Zelow leží asi pädesať kilometrov od Lodže v Poľskej lidové republike, na staré historické cestě, ktorá sa stala skutečnou atrakciou pre historiky a etnografy. Dôjiny Zelowa sú spojeny s českou protestantskou koloniou, ktorá sahrála na území Poľska zajímavou náboženskou a hospodárskej roli. Česká menšina ani dnes nestojí mimo zelowské spoločenstvo. Češi ze Zelowa si sami říkají, že jsou potomky husitů. Pěti miestnych orgánů se udržují v Zelowě - prastaré tkalcovské tradice a podle názoru etnografů Česko-slovenské akademie věd, je zde folkloristická věrnost dochována překvapujícím způsobem. Zelowski vlastenci chtějí vybudovat skansen české architektury a stálou expozici nebo regionální muzeum, kde by byly umístěny památky uchované v domácnostech.

SVET SOCIALISMU

ORAVA

SPIEVALI NIELEN NA VYSTÚPENÍ

— Vitajte, krajania, Oravci! — vítal v Nižnej s roztvorenou náručou folklórny súbor z Lipnice z Poľska asistent choreografa Oravany Gustáv Socháň. Lenže nastačil ani dopovedal a muzikanti zo súboru ho privítali svojprávne. Lepili sa pripravených hudobných nástrojov a spustili tú svoju „Orava, Orava“, ktorú poznali aj členovia amatérského súboru ZK ROH Tesly Orava, pridali sa a nasadili spoločne do autobusu, aby nezmieškali začiatok podroháčskych slávností. Po vystúpení však účinkovanie súboru z Lipnice neskončilo. Len čo zíšli z pódiu, nedaleko neho vyhľadali dokola všetkým návštěvníkom, ktorí majú rádi goralskú muziku.

Informujeme čitateľov a redaktorov Oravy, že podroháčskych slávností sa zúčastnil slovenský súbor Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov vo Veľkej Lipnici — Pravarovke. Zároveň pripomíname, že na Orave v Poľsku existujú dve veľké obce: Malá Lipnica a Veľká Lipnica.

ZIVOT

Vyšné Lapše

KLUBOVŇA ČAKÁ NA KAŽDÚ KRAJANSKÚ RUKU

O Vyšných Lapšoch sa v posledných rokoch hodne piše a hovorí v našej Spoločnosti hlavne v súvislosti s výstavbou klubovne miestnej skupiny KSČaS v tejto obci. Možno pritom bez nadsádzky povedať, že v týchto rozhovoroch — buďto na Ústrednom výbere, na zasadaniach predsedníctva UV, schôdzach spišského obvodu alebo dokonca vo vyšnolapšanskej MS — bádat naposledy čoraz viacej netreplivosť, nervozity a znepokojenia. To všetko pre prílišné predĺžovanie výstavby tejto klubovne.

Ani nie div, veď už koncom roka 1973 miestna skupina vo Vyšných Lapšoch dostala na výstavbu prvé prostriedky. Vznikol výbor pre výstavbu klubovne a konečne v roku 1975 začali práce. Miestny urbár dal na stavbu ok. 20 m³ dreva na strechu, ktoré krajania brigádnicky zvezli z lesa, zbúrali časť starej budovy, vykopali základy. Tažkosť bolo hodne, hlavne s nákupom stavebného materiálu, a tak práce postupovali veľmi pomaly.

Dnes, po piatich rokoch, budova klubovne už sice stojí. Omietnutá, so strechou krytou plechom, má na prizemí veľkú divadelnú sálu s javiskom (17 × 7,6 m), v ktorej povala a časť stien je pekne obložená drevom. Vedľa nej je menšia miestnosť určená na knižnicu a sídlo MS, ďalej umýváreň, toalety a vedľa javiska satňa pre ochotníkov. Na poschodi sa plánuje zriaditi čítareň. Aby sa však mohlo odovzdať do prevádzky tento kultúrny stánok, treba ešte vykonať hodne práce, o.i. zaviesť do budovy vodu, inštalovať vodovodné zariadenia a akumulačné kachle, urobiť dlážky, terazzový obklad na schodoch, zábradlia, vymalovať steny, postaviť priečky a povalu na poschodi, zariadiť javisko, nehovoriac už o vybavení celej klubovne potrebným zariadením.

Je známe, že sú tažkosť s materiálom a iným nezbytným zariadením. Pouvažujme však, či je to jediná príčina, ktorá tak predĺžuje výstavbu tej-

to predsa tak uveľmi potrebnej klubovnej?

Existuje, ako som už spomenul, mnohočlenný výbor pre výstavbu klubovne. Lenže, ak sa nemýlim, keď bolo treba behať za stavebným materiálom, hľadať stavebných odborníkov, skrátku organizovať výstavbu — museli to robiť a aj nezistne robili iba niekolí krajania: hlavný iniciátor výstavby Augustín Bryja, bývalý predsedá MS, dnes už nebohý Andrej Šoltýs a hlavné terajši predsedá Jozef Krišák. Chýbala — povedzme si to otvorene — kolektívna činnosť.

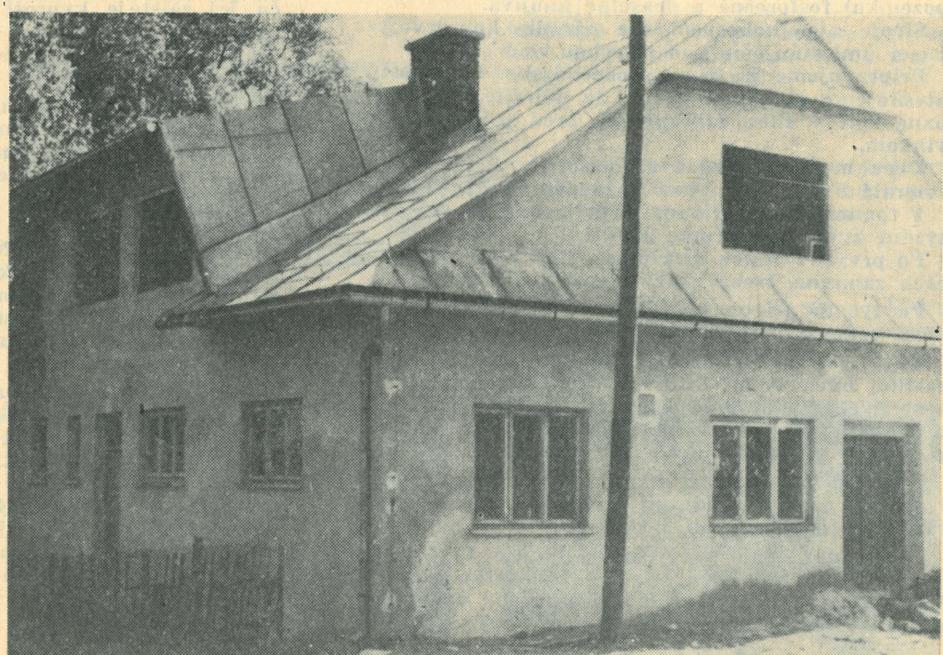
Na decembrovom VI. zjazde našej Spoločnosti sa delegáti MS z Vyšných Lapšov zaviazali dokončiť výstavbu klubovne v tomto roku. Tento termín malo by sa rozhodne dodržať. Aby sa však mohlo zavriť všetky práce a slávnostne otvoriť tento kultúrny stánok, na čo — a nie je to vôbec prehnané — netreplivo čaká celá naša Spoločnosť, musí sa do toho aktívnejšie zapojiť nielen celý výbor, ale celá miestna skupina, ba všetci Vyšnolapšania. Veď klubovňa bude slúžiť predsa celej obci, všetkým jej obyvateľom. Bude tam mať ideálne podmienky pre prácu divadelného krúžku, folklórny súbor a iné ochotnícke telesa, požičovňa kníh. Okrem toho — ako mi povedali vyšnolapšanskí krajania — popri člen-ských schôdzach a zasadaniach výboru miestnej skupiny budú sa tam môcť konať aj celoobecné, urbárske či iné schôdzky, divadelné, filmové a iné predstavenia, ľudové veselice, rodinné slávnosti a ďalšie podujatia. Času je málo. Aj z tých prác, čo ešte ostali, možno veľa vykonať svojpomocne.

Je súrne potrebný každý nápad, iniciatíva, každá ochotná ruka do práce. A v tomto spoločnom diele by nemala chybovať ani krajanská mládež, jednoducho nikto, komu leží na srdeci ďalší rozvoj svojej miestnej skupiny, jej kultúrnej pôsobnosti a dobro svojej obce.

JÁN ŠPERNOGA

Dokumentárne snímky z výstavby vyšnolapšanskej klubovne MS; stav z konca augusta 1980.

LIDÉ VE TŘETÍM OBDOBÍ ŽIVOTA

ZAUJÍMAVOSTI

Stáří na venkově! Není to téma nové, ale stále aktuální. Stačí rozhlednout se o ženich nebo sklizni okopanin po polích: převážná většina výrobců jsou lidé v pokročilém věku. Všeobecně platí pravidlo, že starší je ten člověk, který dovršil 65 let života. Ze sociologického průzkumu lidí v tomto věku, žijících na venkově, vyplývá, že pouze 10 procent z nich se nemůže samostatně pohybovat; 20 procent potřebuje nepřetržitou nebo občasnou péči; zbývajících 70 procent se obejde bez pomoci, pokud tito lidé mají pravidelný vlastní příjem a střechu nad hlavou. Zajímavé je i to, že pouze polovina lidí v tomto věku (podrobených průzkumu) se považuje za osoby starší a čtvrtina se cítí být v sile věku.

Ve skutečnosti se za práh stáří povážuje dovršení 60 let. Jak se to jeví u venkovského obyvatelstva ve statistice? V roce 1976 bydlelo na venkově 625,8 tis. osob ve věku od 60 do 65 let; od 65 do 69 let 658,6 tis.; sedmadesátiletých a starších bylo v témž roku 1013,9 tisíc. S každým rokem starších lidí na venkově přibývá a v důchodu je jich přes 1,6 milionu. V celé zemi je přes 3,6 mil. lidí starších sedesáti pěti let. Na venkově jsou mimořádně upracovaní. Život je nešetřil; od útlého dětíství museli těžce pracovat. Všichni souhlasíme s tím, že za jejich dřívnu nesme o ně musíme pečovat. A tím víc o všechny spoluobčany v tzv. třetím věku, jichž zhruba půl milionu žije na venkově a překročilo důchodový věk. Jsou to lidé v letech, kdy je již nutná

stálá péče a ošetřování. Je to otázka důležitá a lidská. Je hodně starých lidí, kteří žijí samotni, daleko od svých blízkých. Jsou odkázáni výlučně na pomoc institucí a lidí dobré vůle. Někteří říci, že by se jim nepomáhalo, ale je to pomoc stále ještě v praxi nepostačující. Lze uvést řadu příkladů správného přístupu k otázce udílení pomoci starým lidem kroužky vesnických hospod, Polským červeným křížem, školní mládeži, zvláště harcery a dalšími složkami.

Zdravotnická služba na venkově pracuje dnes lépe než před lety. Přispělo k tomu především zevšeobecnění nemocenského a důchodového pojistění. Je však stále jen chvílová. Myslim tím lékařské vyšetření doma nebo návštěvu starého člověka v ordinaci v případě potřeby. Neexistuje však soustavná lékařská péče o staré lidi, tedy nezasahující na žádání, ale proto, že o zdraví lidí v určitých letech nutno pečovat a působit profilakticky, aby bylo zajištěno jejich klidné stáří. Čekáme na změny ve struktuře a práci naší zdravotnické služby na venkově (a nejenom na venkově) a to takové, které umožní pravidelnou a běžnou péči o lidi v pokročilém věku.

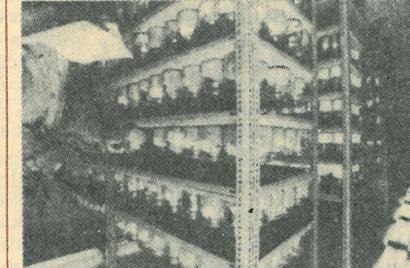
Zdůrazňujeme-li nutnost pomáhat starým lidem žijícím na venkově, je to proto, že zvláště oni tuto pomoc potřebují. I ti, kteří si myslí, že se ještě bez cizí pomoci obejdou, mají vzhledem ke svému věku různé problémy, které jim ztěžují život. Předávání stále většího počtu zemědělských

usedlostí mladým hospodářům nebo za starobní důchod státu, rodí nové problémy v životě lidí, kteří odcházejí na zasloužený odpočinek. Uvážíme-li že průměrný příjem zemědělské rodiny je ve srovnání s rodinou, žijící z práce v socialistickém sektoru, skoro o čtvrtinu nižší, lze si domyslet, že se tento rozdíl ještě prohloubí, když se zemědělec ocítne v důchodu. Bylo zjištěno, že již nyní v rodinách starších zemědělců, kteří sami hospodaří, rozdíl jejich příjmu ve srovnání s druhými zemědělci je v jejich neprospech. Situace zemědělce v důchodu musí a může být zlepšena. Především pomáháním při obdělávání záhumenku, na které má zemědělský důchodec právo; je to 0,5 hektaru. Obecní úřady a vesnická samospráva musí najít čas a prostředky na pomoc při jeho obdělávání. Tato drobná hospodářství jsou pro zemědělce ve starobním a invalidním důchodu nejenom zdrojem základní výživy, ale také určitého finančního přínosu, jímž doplňují nepráve nejvyšší důchod.

Všechny nás těší skutečnost, že se lidský život prodlužuje. Tím spíše, že právě v této oblasti zaznamenáváme v naší zemi značný pokrok. Avšak tento kladný jev přináší nové problémy: vše, ve městě i na venkově. V této etapě jsou markantnější na venkově, a to z pochopitelných příčin. Nutno tedy učinit rozhodnutí pro širokou pomoc lidem ve třetím věku a důsledně je plnit.

MB.

PROTI MALÁRII. V Ústavě organické chemie Kossuthovej univerzity v Debrecíne pracují nad novou očkovacou látkou proti malárii — chorobě, na kterou trpí 100 mil. lidí. Ročně zaznamenávají 3 mln. úmrtí. Ako dokázali pokusy, baktérie malárie sa stali v značnej mieri imunné proti dotečné používaným farmakologickým prostriedkom. Práce v Maďarsku sa uskutočňujú pod patronátom Svetovej zdravotníckej organizácie.

RASTLINNE GÉNY. V Ústave chovu a aklimatizácii rastlín v Radzíkove pri Varšave pôsobí Závod celopolských génových zásob. Jeho kolekcia semien dosahuje ok. 20 000. Sú tam domáce a zahraničné rastliny — aktuálne pestované, ale aj stiahnuté a skladované pre kríženie a volne rastúce v prírode. Každé tri roky kolekcia je vysievana, doplnovaná a podľa potreby rekonštruovaná. Bankové zásoby využívajú aj súkromne hospodáriaci rolnici.

Říjen - listopad 80

Náš letošní chléb vezdejší rostl v podmírkách těžkých, velmi těžkých. V dlouho trvajících, prudkých deštích, v záplavách, bez tepla a slunečního jasu. V opožděných žněch mimořádně těžkou prací zemědělců a zemědělských služeb se zachraňovala ohrožená úroda a plnily se sýpky.

Všeobecně lze říci, že poslední léta anomálie počasí nešetřila. Čtyři roky jsme měli letní měsíce chladné a deštivé, pak „zimu století“ a letos netypické povodně. Od záptu v letech 1970, 1977, ale i od loňských, se lišily hlavně tím, že zaplaveny 1,7 mil. hektarů v mnoha oblastech země způsobili deště a nikoliv vystoupení řek z břehů. Nesvedená voda se hromadila v proláklinách, na polích, zaplavila 40 tisíc zemědělských usedlostí a poškodila podmoknutím asi 11 tisíc stavení. Stejně tolik škody napáchala ve městech. Bylo nutno evakuovat 2820 rodin a 25 000 kusů dobytku. Po úlev-

ných deštích stoupala hladina vody v řekách. Povodňové vody Visly a Odry se podařilo odvést od Baltského moře, ale břehy menších vnitrozemských řek vysokou vodu neudržely. Nejhorlivější situace se vytvořila v údolí Sanu.

Povodeň v roce 1977 nás stála 8,7 miliardy zlatých. Loni byly ztráty menší — 6,8 miliardy, letos pak vyšší než kdykoliv. V mnoha případech mohly být ztráty nižší, kdyby byly nejhodnější poplašná zářízení. Také zanesené meliorační příkopy nesváděly vodu z polí a tak došlo k zaplavění mnoha silnic a sesutí mnoha násypů. Řeky nám budou tak dlouho hrozit záplavami, dokud nevyřešíme jejich regulaci (kromě Odry a částečně Visly) a nepostavíme potřebný počet retenčních nádrží. Zvláštní díla vyžaduje také asi polovina 24 km koryt horských potoků. V Sudetech se totiž dilo končí. V Podkarpaci teprve začínáme.

Jaké však bude již podzimní říjnové počasí? V době, kdy nyní jí rádky, příše (30.VIII.) předpovídá je velkou neznámou. Všichni čekáme na babí léto. Muže přijít jen s tlakovou výši, ježíž střed se silně vyvíjí nad Polskem. Přijde-li, mělo by trvat asi dva týdny, tedy přibližně do poloviny října. Teploty v tomto období bývají dost vysoké — 18 až 25°C, panuje bezvětrí, hodně trochu zamlženého slunce. Zbývající říjnové dny je už zataženo, především pak deštivo s mrhlením, příznačným pro tento měsíc. Noci stále chladnější, přimrzky, také mlhy a zamlženo. Větry studené fronty většinou silné a prudké. Na horách konce měsíce teplý vítr halný, na Baltiku štormy. Může však být i jiné počasí, jak tomu bylo např. v říjnu 1945 a 75; byly to nejděstivější měsíce roku. Doufejme však, že letošní říjen nám tepla neposkoupí. Takový byl před dvěma roky, kdy např. ve Varšavě ukazoval teplomér 21°C, na Podhali a v Tatrách bylo teplo jako v plni léta. V říjnu minulého roku bylo nejteplejší na jihu země. Avšak po odenční babího léta (24.X.) celou zemi náhle zasáhla studená fronta se sněžením.

Jaké počasí můžeme očekávat v listopadu? Je to měsíc studený, slunce svítí pouze vysoko na horách; v nížinách je zaclánějí nízko visící mraky. Tlakové výše se střídají s nížinami, převažuje však tzv. „shnilá výše“. V listopadu přibývá mlh a mlhavo se udržuje až do poledne. Ze statistik vyplývá, že prakticky listopad bez sněhu nebývá. Norma průměrné měsíční teploty se pohybuje od 4,5 do 5,5°C; norma vodních srážek od 28 do 51 mm. První dekáda bývá trochu teplejší, druhá mnohem chladnější a třetí opět přináší oteplení, avšak většina dnů deště a deště se sněhem. Větry většinou západní a severní.

Lidové pranostiky říkají, že na listopadu v značném stupni závisí průběh zimy: Na Všech svatých hrouda li ztuhlá, bude celá zima teplá; Jaký je listopad třetí, březin takový příletí; Počne-li zima s větry poledními, po kterých se brzy chladný vítr obrátí, bývá zima krutá; počne-li se ale zima s větem severním, který se pak v polední proměňuje, bývá zima mírná; Zamračeno na Martina (11.XI.), chystá se nestálá zima; Svatý Martin na břílem přijíždí koni.

MÍSA

Z KALENDÁRA NA —

NOVEMBER — LISTOPAD

V novembri nadálej uskutočňujeme zimní orbu. Na poliach, kde obyčajne stojí voda, musíme urobiť brázdy šikmo k poklesu terénu, aby stekala.

Na lúkach a pastvinách rozhadzujeme krtoviská, vyrovnávame povrch, vykášame trsy trávy, vysievame vápno, případne (nie pri velkom poklesu pozemku) fosforečné a draselné hnojivá.

stroje a polnospodárske náradie konzervuje me a umiestňujeme pod strechou.

Pripavujeme na zimu hospodárske miestnosti, utesňujeme obloky a dvere. Je dôležité, aby ošpané boli v zime zabezpečené pred prievalom a vlnkom.

Ovee možno vyháňať na pastviny a lúky. Iné zvieratá by tiež mali mať každodennú prechádzku.

V tomto období strihame ovce, potom im cez dva týždne zvyšujeme krmné dávky.

Po prvých väčších mrázikoch, keď pôda na kopcoch zamrzne, treba zakryť zemiaky na zimu.

Po týchto priponiekach chceme viacej pozornosti venovať pestovaniu obilia.

Vieme, že úroda obilia, podobne ako aj iných rastlín, býva veľmi diferencovaná dokonca aj na susedných gazdovstvach, čiže v rovnakých pôdnich a klimatických podmienkach. Teda nielen pôda a počasie rozhodujú o úrode.

Existujú možnosti zmierňovania následkov počasia, zlepšenia úrodnosti pôdy, zabezpečovania rastlín pred chorobami a škodcami.

Dobré obrábané pôdy sú odolnejšie tak proti nadmernému množstvu, ako aj nedostatku zrážok. Takéto pôdy vedia zadržať veľké zásoby vody, teda sucho je pre ne menej nebezpečné. Tieto pôdy

si tiež lepšie radia v obdobiach nadmerných zrážok — ľahko prepúšťajú vodu do hlbky.

Čo znamená dobre obrábaná pôda? Je to pôda s patřenou hrubou ornej vrstvou (prinajmenšom 30 cm), nemá kyslú reakciu, ale zblíženou k neutrálnej, je zbežná burina, má hrudkovitú stavbu, čo jej zaisťuje kyprost a priepustnosť, obsahuje prst a veľké množstvo živín. Je to úrodná pôda, ktorá zaisťuje stálu úrodu.

Každý používateľ je v stave zmeniť väčšinu pôdy na pôdu s vysokou kultúrou. Treba najmä prehľadať jesennú orbu, hľavne pri pestovaní okopanín. Pole musí byť dobre hnojené nielen minerálnymi hnojivami, ale aj organickými hnojivami (ide hľavne o maštalný hnoj).

Každých 3—5 rokov treba pôdu výplniť (a to podľa stupňa kyslosti). Nemožno používať nadmerne množstvo mechanických úkonov, lebo to ničí štruktúru pôdy. Preto napr. je dôležitá agregácia strojov, t.z.n. traktor musí fašať viaceré náradia, čo umožňuje pri jednom prechode traktora vykonáť nevyhnutné práce.

Treba ničiť burinu na poli nielen chémickými, ale aj inými prostriedkami. Základom komplexného boja s burinou je dodržanie náležitého poradia pestovaných rastlín na každom pozemku. Jednotlivé druhy buriny majú pre seba dobré podmienky len medzi určitými rastlinami, kym medzi inými hynú, alebo majú málo semien. Preto sa treba snažiť o také poradie rastlín, aby po rastlinách prospevajúcich rastu buriny nasledovali rastliny, ktoré znižujú množstvo buriny.

Okopaniny znižujú množstvo buriny, ak

ich náležite pestujeme. Ozimné rastliny zahľasujú jarnú burinu (takú, ktorá rastie na jar).

Rastu buriny prospevia pestovanie ozimných obilnín za sebou. Treba sa zvlášť starať o ničenie buriny na poliach, kde sa obilie kosilo kombajnami. Počas kosby sa totiž vysypávajú semená buriny na zem a keď nerobíme plynkú orbu a ďalšie úkony, burina sa rýchlo rozpliení.

Na siatke sa má používať čisté semená rastlín bez buriny. Preto je dôležité čistenie osiva, z ktorého vyrastú zdravé rastliny, čo si poradia s konkurenčiou buriny.

Nezávislé od predkultúr, robíme pestovacie úkony aj na rastúcom obili. Bránenie žita a ozimného jačmeňa uskutočňujeme na jar iba v prípade, keď na toto obilie zaútočila pliesň. Zasiatu ozimú pšenici bráname (ak začína klíčiť burina) v období medzi siatím semien a ich vyrastaním zo zeme. Bráname aj na jar, najprv keď sa vegetácia pohnie naplno a potom v konečnej fáze rozrastania pšenice.

Jarné obilia treba taktiež brániť, hľavne v období pred klíčením, a potom, keď rastliny majú 4—5 listov. Bránenie účinne ničí burinu, ktorá vyrastá v obili.

Pomocou spomenutých agrotechnických úkonov je ľahko vyničiť dlhoročnú burinu, ktorá je hlboko zakorená. V tomto prípade musia prísť na pomoc chemické prostriedky.

Uskutočňovanie uvedených komplexných technologických úkonov v období 3 až 5 rokov bude mať za následok, že získame pôdu vysoko výnosnú, úrodnú, teda pôdu s vysokou kultúrou.

S.D.

MÓDA pre

Túto jeseň a zimu bude móda rôznorodá a jednoduchšia a bude využívať najnovšiu parížsku líniu, prispôsobenú nášmu podnebiu a možnostiam. Nikto nikoho nenutí, aby ho sľepo poslúchal. Čo si teda budeme obliekať?

Napríklad: Teplé kabátiky a športové kabátiky. Linia lubovolná. Volný, alebo jednoduché, dolu zúžené, často zo súkna domácej výroby s gobelinovým spletom. Opasok nie vždy práve v pásse. Veľmi módne sú kožušinové dopllinky, napr. z líšky a zimné kabátiky s kožušinou vložkou.

Dĺžka lubovolná tak pri kabátoch, ako aj sukniach a šatách. Ale rozhodne pod kolenná, 10—15 cm, alebo do polovice lýtka a dlhšia, keďže sa opäť vrátila móda midi. Mini, o ktorom sa hovorilo, že bude opäť módne, vladne iba vo večerných úboroch pre mládež. Sú aj návrhy kabátov až po členky, ale aj kratšie, napr. 7/8 k nohaviciam a sukniám.

Saty sú skutočne rôzne. Napríklad prestrihnuté v pásse, košeľové (sukňa zvonová, alebo skladaná), jednoduché a rovné, dolu rozšírené, často s vyšívaným živôtikom na ludový motív. Totiž práve folklor je módny. Módne sú tiež saty s celkom voľným živôtikom na spôsob svetra.

Modní návrhári z Telimeny ponúkajú saty v tzv. španielskom štýle, s

všetkých

množstvom volánikov. Dokonca celé saty z volánikov. Na saty odporúčame hodváb „milanówek“, taft, velúr, zamat atď. Často pretkávané zlatou nitou. Dopllinky sú taktiež zlaté, napr. lístok.

Kostýmové kabátiky majú pánsky strih a sú jednoduché, alebo aj v štýle cardiganov t.zn. dosť dlhé a bez goliera. Po úzkych sukniach sú teraz opäť módne široké. Nohavice nie sú tak široké v bedrách. Boty majú zvýšený opätk.

Z farieb dominuje čierna, všetky odtiene běžovej a hnedej v spojení s pastelovou modrou farbou. Kockované látky a tweedové látky sú najčastejšie tmavočervené a šedé. Doplňujúce farby sú diskrétné.

Zeny, ktoré rady nosia klobúky, majú široký výber, ale módne sú aj kožušinové čiapky, pod ktoré sa nosia uviazané šatky.

Nezabúdajme však, že hlavným cieľom módnych pokynov je len informácia a inšpirácie priemyslu. Stýl a farbu si musíme zvoliť same podľa toho, čo najlepšie sluší našej postave, vlasom, farbe očí atď.

MÉNÉ „BAMBINI“

Pro Itálii byla príznačná rodina veľká s mnoha deťmi. Obyvateľ Apeninského poloostrova byli priesvedčení, že hromádka čiernochových „bambini“ je jejich nejvýšim pokladom. I když větší rodina znamenala větší výdaje...

Situace se však od nedávna zásadne změnila. Pokud se před deseti lety rodilo asi půl milionu malých Italů ročně, v současné době jich přichází na svět pouze 200 tisíc. Velký pokles se zaznamenává zvláště ve velkých městech jak Řím a Milán. Noviny Corriere della Sera to komentují takto: Děti stojí moc peněz a prakticky znemožňují zvýšení životní úrovně rodiny.

Z DOMÁCÍHO HRNCE

● Mastné skvrny odstraníme, přežhlime-li je horkou žehličkou přes papírový ubrousek nebo hedvábný papír. I pod skvrnu podložíme papír nebo buničitou vatu. Stejným způsobem od-

Dvojdielné saty na našom obrázku zlava odporúčame pre štíhle ženy. Kabátik je voľný, zapínaný na tri gombíky tak isto ako aj mierne rozšírená sukňa. Vedľa športové saty košeľového typu z kockované látky odporúčame aj pre plnoštíhle postavy. Zasa dievča na obrázku sprava má skladanú sukňu a vestičku zo škotskej károvanej látky, žltý pulóver, podkolienky a bielu blúzku s čiernou viazákou. Zasa chlapec — tmavomodré sako, šedé flanelové nohavice a kravatu z tej istej látky, ako sukňa dievča. Sme presvedčení, že sa vám budú tieto modely páčiť.

straníme kapky stearínu. Mastné skvrny rozpouští také benzín.

● Skvrny po propisovací tužce domácim způsobem odstraníme denaturovaným nebo čistým líhem.

● Skvrny od čaje vypereme v teplé vodě a nepomůžeme-li to, pak je vyčistíme kysličníkem vodičitým, do něhož přidáme pár kapek čpavku.

● Skvrny od kávy se ztratí v horké vodě a stejně tak skvrny od mléka a sметany. Zastaralé kávové skvrny odstraníme pracím prostředkem „E“.

● Skvrny od červeného vína odstraníme bílým vínem nebo je posypeme solí a pak přetřeme čistou vodkou. Můžeme je také vyprat v kyselém mléku.

Dieta, v níž budou základními složkami alespoň dvakrát týdně, je pro naše trávici ústrojí žádoucí a nutná; musí si také někdy odpočinout a věřte, nejenom proto, že na trhu máme nedostatek masa.

HUMOR

Neskoro večer celá rodina sedí pred televízorem. Mama hovorí dcéruske:

— Kde je tvoja bábika?
— Dala som ju spať. To nie je film pre deti.

Sudca sa obracia na svedka:

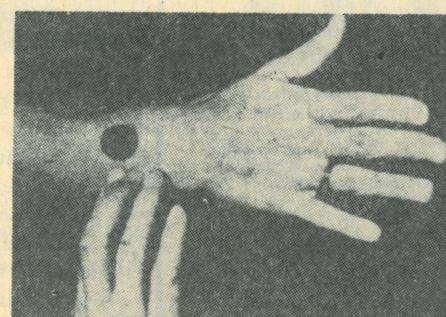
— Boli ste prítomní od sameho začiatku nedorozumenia medzi obžalovaným a jeho manželkou?

— Áno, prosím, pán sudca! Bol som svedkom na ich svadbe.

MOŽNO PREDSA POMÔŽE

Proti nádche — sú dva body: jeden sa nachádza uprostred medzi obovávou a počiatkom vlasov nad čelom. Tento bod je priamo pod klenutím čelnej kosti. Druhý je umiestnený na okraji nosa, v prieblinke pri nozdrach.

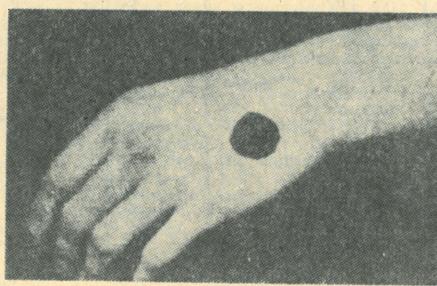
Proti chripke — bod sa nachádzka na ruke, vo vzdialenosťi troch prstov dlane od zhybu — uprostred, medzi dvomi kostami predlaktia.

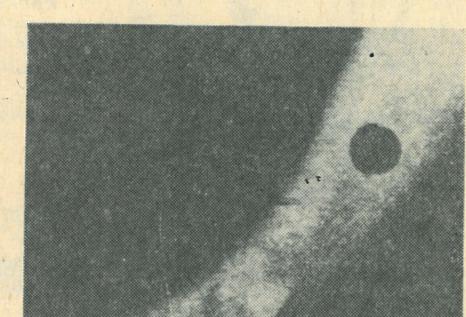
Proti bolestiam hrdla — bod je na palci, na okraji nechta.

Proti bolesti chrbta — bod je na povrchu dlane, na mieste, kde sa schádzajú dve kosti.

Proti chripke — bod sa nachádzka na okraji nechta na ukazováku. Treba masírovať prst dlane z tej strany, na ktorej vás boli zub.

Proti bolestiam pečienky — bod sa nachádza na lýtke, pod svalom, kde sa kost dá ľahko nahmatat. Treba masírovať obe nohy naraz.

Proti nespavosti sú dva body: jeden na okraji chodidla medzi kôskou a palcom, druhý na vrcholku palca.

mladým mladším najmladším

EVA KOPÚNKOVÁ

Jesienka

Tašli húsky k juhu,
vzali sebou dúhu.

Uzímená jesení volá:
Vítor zobrať teplo z poľa!

Bim-bam, bim-bam, bom,
zvoní modrý zvon.

Zašepakli šípky v chyži:
už nám vetrik neublíži!

Usmiala sa sedmokrásky:
Nerozstrápatí nám vlásky!

Len jesienka plná krásy
s vetrom tiško rozpráva si.

Kým nastúpi paní Zima,
všetky lúky vyobijma.

O Šípkovej Ruženke

Kde bolo, tam bolo, bolo jedno kráľovstvo plné šípových ruží. Raz sa tam kráľovi a kráľovnej narodilo dievčatko. Dievčatku dali meno Šípková Ruženka. V tých časoch žili ešte vedmy. Jedna, ktorú kráľ zabudol na hostinu pozvať, sa veľmi urazila a zaveštila:

— Ked' bude mať Šípková Ruženka osemnásť rokov, pichne sa vretienkom do prsta a v tej chvíli zaspí. Ona i celý kráľovský zámok. A viac sa neprebudí.

V kráľovstve ihneď odprávali všetky vretená, aby sa veštba nespnila. A Šípková Ruženka zatiaľ vyrástla na krásnu dievčinu. Ked' mala osemnásť rokov, prišla v krá-

lovskej záhrade k starej hradnej veži.

— Vôdcom dnu, — povedala si a vybehlá schodíkmi do malej izbičky.

— Vitaj, Šípková Ruženka, už ta čakám, — povedala jej stareňka. Veselo otáčala vretienko a priadla z kúdele nit. Bola to stará vedma, ktorá sa vtedy tak veľmi urazila. Šípkovej Ruženke sa veselé vretienko veľmi zapátilo.

— Aj ja sa naučím priast, — povedala, vyprosila si od vedmy vretienko, pichla sa do

prsta a v tej chvíli zaspala. A s ňou zaspal aj celý zámok. Iba šípové ruže nezaspalí. Rástli a rásťli, až všetko prikryli pichlavými voňavými závesmi.

Raz išiel okolo mladý princ.

— Aký zvláštny zámok! Presekám si doň cestičku medom, — rozhodol sa. A keď sa presekal až k hradnej veži, vybehol po schodíkoch do malej izbičky a čo vidí? V šípových ružiach spí krásna

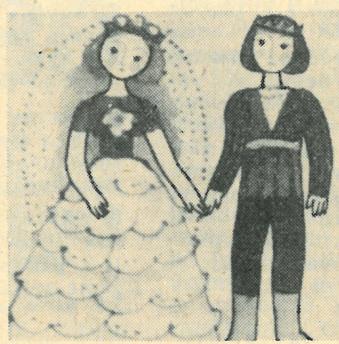

dievčina. Hned sa do nej velmi zalúbil.

— Kto si? — spýtal sa a pohľadal ju na bledé líca.

— Som Šípková Ruženka, — prebudila sa krásna dievčina. A s ňou celý zámok, lebo princev bozk premohol zlú veštbu.

Král a kráľovná dali princovi deerú za ženu a vystrojili veľkú svadbu. Každý dostal od Šípkovej Ruženky na pamiatku červenú ružičku.

Chi-chi

— Mama, prečo sa hovorí vreckovka?

— Pretože sa nosí vo vrecku!

— A prečo sa vraví vrecko?

— Lebo sa v ňom nosí vreckovka.

— Malý Laco sa v ZOO pytá mamičky:

— Mama, a pustia tú opicu na slobodu, keď sa jedného dňa stane ľovekom?

— Dostal si bitku?

— Áno, ale od starkej a vobec to nebolelo.

— A prečo si tak reval?

— Aby sa starká potešila.

— Čo je kuriatko?

— Kuriatko je sliepka v školskom veku, prosím.

— Znášajú lietadlá vajíčka?

— Čo za nezmysel ti prišiel na um? Neznášajú.

— Tak odkiaľ sa potom berú malé lietadielka?

— Nevieš, koľko je hodín, Ivan?

— Neviem, ale ešte nie je šest.

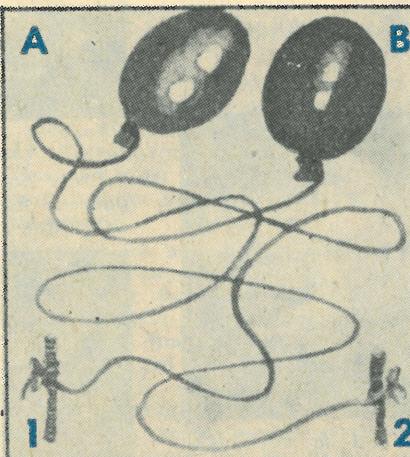
— Ako to vieš?

— O šiestej mám byť doma.

— Mama, prečo ryby nehovoria?

— Naber si do úst vodu a hned sa prestaneš sputovať.

Cha-cha

Ktorý balónik patrí ku ktorému kočičku?

L'udo Ondrejov

ROZPRÁVKY Z HÔR

Medved'

spod Pavelcova

Pozdĺž Bystrickej vody staručki rubači postávali s hákmi v rukách. Pohýnali drevo, ktoré sa miestami na kamenoch zachytilo. Kedysi aj oni boli mladí, aj oni stíiali hory a splavovali drevo dolu žabom. Ale teraz nemôžu do vrchov; niet sily a prisia ťažko dýchajú...

A mnoho bolo starých rubačov pozdĺž vody. Blyšali sa jedľový polená na vode bielym leskom a rýchlo plávali. Medzi nimi bukové, tmavožlté a matné, plávali pomalšie. Keď sa niekde zastavili na koreni stromu, o ktorý narážal prúd, zvolávali sa starí rubači dlhým zahvizdnutím, aby spoločnými silami preborili hrádzu z polien. Vtedy sa polená s veľkým hromotom pohli ďalej a uvoľnili cestu tým, čo voda niesla za nimi.

Miestami, kde sa Bystrická voda rozdvojovala, postavené boli hrable z mocných kolov a na každých hrabliach bol chlap s hákom, ktorý ich z času na čas očísal od veľkého návalu dreva.

Takto sa plavilo drevo až k samému mestu. Tam ho už čakala iná skupina harmanských rubačov, ktorí predošlého roku tiež kdesi v horách drevo chystali. Teraz niektorí odrážali vodu s drevom do úzkeho kanála, ktorý viedol cez ploché lúčky a začaprený bol hrabliami. Bolo to viac dreva ako vody. Iní zas krátkymi hákmi výťahovali polená z kanála, vyhadzovali ich na lúčku; iní ich odvážali na károch a ostatní ukladali.

Takto sa splavilo drevo ľahko a lacno. Nebolo treba platiť furmanku a nebolo treba najímať ľudí. Voda, mocná a veľne tečúca voda, vykonala prácu za stotisice konských sôl...

Stalo sa, že prišiel do blízkeho mesta cirkus, čo mal favy i slony, levy i medvede. Keď sa cirkusníci dozvedeli, že drevorubač Mišo Strmeň má mladého medveda, sadli na koč, pošibali kone a uháňali do Harmanskej doliny. Za nimi šli traja chlapia s vozom, na ktorom bola veľká železná klietka. Darimo ich Taro nechcel vpustiť do Strmeňovie dvora, pošibali ho bičom, zahnali ku kurínom kde on v plnej predtuche nepokojne obskakoval a hromžil na dotieravcov svoju psou rečou.

Vošli cirkusníci aj traja chlapia do izby a netrvalo dlho, vyvliekli Mateja na dvor, hned na voz a vsobili ho tam do veľkej železnej klietky. A na stole u Strmeňa ležalo novučičkých sto zlatých, ktoré Strmeňovej žene vyplatali za Mateja.

Rozčertiť sa Taro, keď pochopil, čo sa tu stalo. Nedbal už na to, že ho zatínajú bičmi pomedzi očí, tlčú poriskami, rútil sa na nich ako slepý. Darmo ho utišovali i jeho gazdiňa, Strmeňová, ktorá práve vysla z izby; on nič nepočul, ani nevidel. Videl iba neznámych zlodajov, čo odnášajú Mateja.

Poskákali cirkusníci na voz a pohli sa. Za nimi pohol sa i voz s Matejom. A Taro utekal, ako mu nohy stačili, za nimi, ďaleko dolu dolinou. Necitil ani, že mu chlapia ďasná dokrvavili, ako ho chvíli zasiahli bičom, len utekal, utekal, hoci už ani štekať nevľádal.

V susednej dedine vyskočili z vorov veľki psi, zastali Tarovi cestu a vysileného, ustaťeho pohryzli ho na šíji a na ušiach. Padol Taro do jarku a tažko oddychoval. V blízkej zákrute zmizol voz s Matejom a nepriateľskí psi, keď videli, že sa Taro proti nim nebráni, vrátili sa do svojich dvorov. Taro sa vyš्�veral z jarku a pomaly, ako chorý tvor, vybral sa na spiatočnú cestu domov.

Po Bystrickej vode, povedla ktorej viedla jeho cesta, plávali žlté i biele polená ako inokedy a okolo nej starí drevorubači postávali. Volali na Tara, prihovorávali sa mu, lebo ho poznali. Ale on ani chvostom nezakýval, ani sa neusmial, ako to mal v obýčaji, len hľadal pred seba a vliekol sa z nohy dalej. Tak sa rozlúčil s Matejom.

Za pekných nocí, mesačných a tichých, všetci psi v dedine alebo pokojne spali, alebo veselo šantili, iba Taro zavýjal raz na hviezdy, raz na mesiac. Chvíľami i zaspal. Možno sa mu snívalo, že šanti s Matejom po dvore, že šklibe Mateja za ucho, púšta sa dvorom do behu a nešikovný Matej za ním. Taro križuje zboka nabok, obehnáva veľké kolo, obráti sa, Mateja preskočí a tak mu vždy ujde, keď mu Matej chce labkou po ťucháči pretiahnuť. Slepky a kačky cválajú pred nimi ako najaté, len im tak perie ffka; trepočú kridlami a zdesene škrečia. A teraz zahrkocú vozy... Taro vyskočí. Zdá sa mu, že prichádzajú chlapia so železnou klietkou... Poobzera sa, vidí, že je sám... Zdvihne nos dohora, zadiva sa na mesiac, zdlhavo zavýja...

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČÍSLE

MILÁ REDAKCIA ŽIVOT!

Veľmi by som si chcel dopisovať s mladými ľuďmi z Československa. Zaujíma ma literatúra, film a divadlo. Zberam poštové známky a gramofonatne. Môžem si dopisovať v slovenčine, angličtine a nemčine. Priprájam svoju snímku a srdečne ďakujem za pomoc.

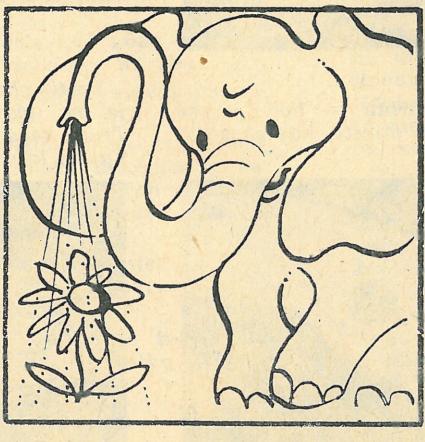
S priateľskými pozdravmi

ANDRZEJ MAŁEK

31-723 Kraków

os. Na Wzgórzach 17a/25

VYFARBENÉ OBRÁZKY POŠLITE DO REDAKCIE.
NAJLEPŠIE ODMENÍME KNIHAMÍ.

Ž
CZAS
SPO
KUL
Uko
do
mie

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

PRAWNIK

JS z Kucowa prosi nas o wyjaśnienie, co oznacza sformułowanie „TESTAMENT SZCZEGÓLNY”?

* * *

Kodeks cywilny przewiduje sporządzenie tak zwanego TESTAMENTU SZCZEGÓLNEGO, jeżeli zachodzą szczególnie okoliczności wymagające szybkiego sformułowania swej woli przez spadkodawcę. Oznacza to wystąpienie takich sytuacji, w których ustanowienie testamentu zwykłego jest niemożliwe

lub bardzo utrudnione. Wystarczy wtedy, że spadkodawca oświadczy swą wolę ustnie przy jednocześnie obecności co najmniej trzech świadków. Aby testament szczególny był ważny jego treść musi być stwierdzona przez spisanie oświadczenia spadkodawcy przez jednego z świadków, lub osobę trzecią przed upływem roku od jego złożenia. W takim pismie trzeba uwzględnić miejsce i datę oświadczenia oraz miejsce i datę sporządzenia pisma. Musi ono być podpisane przez spadkodawcę i dwóch świadków, albo przez wszystkich świadków (co najmniej trzech). Trzeba dodać, że jeżeli treść testamentu ustnego nie została w ten sposób stwierdzona, a tes-

tator zmarł, to w ciągu sześciu miesięcy od dnia otwarcia spadku można go stwierdzić przez zgodne zeznania świadków złożone przed sądem.

Analogiczny testament szczególny można sporządzić przed dowódcą polskiego statku morskiego lub powietrznego. Spadkodawca oświadcza swą wolę przed dowódcą statku (lub jego zastępcą) w obecności dwóch świadków. I również dowódcę statku lub jego zastępcą spisuje wolę spadkodawcy (podając datę jej spisania) i pisemno to odczytuje w obecności świadków spadkodawcy. Pismo to podpisują spadkodawca, świadkowie i dowódca (zastępca) statku, a jeżeli spadkodawca nie

jest w stanie podpisać takiego testamentu szczególnego, to należy podać przyczynę braku podpisu testatora. Można też sporządzić testament szczególny ustny, jeżeli zachowanie formy pisemnej nie jest możliwe. Dodajmy jeszcze, że do kategorii testamentów szczególnych należą również testamenty wojskowe.

Testament szczególny traci moc z upływem sześciu miesięcy od ustaniania okoliczności, które uzasadniały, że nie została zachowana forma testamentu zwykłego, chyba że testator zmarł przed upływem tego terminu.

MB

ZAGWOŹDZENIE
U KONI

Zagwoźdzenie występuje, pedczas kucia, przy zranieniu podkowiakiem głębiej położonych, miękkich części tworzywa kopyta.

Najczęściej zagwoźdzenie powstaje z winy podkuwacza, wskutek niewłaściwie sporzązonej i złej dopasowanej podkowy oraz nieumiejętnego wbijania podkowiaków. Niekiedy przyczyną zagwoźdzenia są cienkie ściany kopyta lub kruchy róg kopytowy. Ob-

jawem zagwoźdzenia jest kulawizna występująca zaraz lub na 2-3 dzień po okuciu. Kiedy w czasie kuca podkowiak przebiją miękką część kopyta, koń gwałtownie cofa nogę. Po okuciu konia trzeba zawsze sprawdzić czy nie kuleje i dokładnie obejrzeć kopyto zwracając przede wszystkim uwagę na wysokość i rozmieszczenie nítów podkowiaków na ścianie kopyta. Jeżeli koń kuleje, a nity znajdują się powyżej 1/3 części dolnej ściany kopytowej to stwierdzamy, że nastąpiło zagwoźdzenie. W takim wypadku konia należy natychmiast rozkoń i obejrzeć każdy podkowiak, aby nie ma śladu krwi. Ogląda się również otwory po

podkowiakach od strony pedeswy, czy leżą one na białej linii kopyta.

Miejsce zagwoźdzenia należy przemycić środkiem odkażającym, najlepiej wodą utlenioną i zatkać czystą gązą. Otwór w rogu kopytowym zalepia się woskiem lub kitem kopytowym. Po takim zabiegu można znów przybić podkowę, omijając przy wbijaniu miejsce zagwoźdzone. W razie zaniedbania, gdy po wystąpieniu kulawizny nie opatrzonono rany kopyta lub gdy kulawizna wskutek zagwoźdzenia pojawia się po kilku dniach, w kopycie jest już ropa, której należy szybko usunąć przy pomocy lekarza.

Nie usunięta ropa przebiija się do góry i na granicy między ścianą kopyta a koroną wydostaje się na zewnątrz.

Zapobieganie polega głównie na prawidłowym kuciu koni tylko u wykwalifikowanych podkuwaczy. Poza tym przed i po okuciu należy sprawdzić, czy koń w ruchu na twardym podłożu nie kuleje. Zagwoźdzenia nie wolno lekceważyć, gdyż podobnie jak przy nagwoźdzeniu mogą wystąpić powikłania jak tężec, zakażenie, zejszcie kopyta, co jest równoznaczne z utratą konia.

H.M.

PALACINKY
S ÚDENINOU

Rozpočet: 1 vajce, 1 dl mleka, 50 g krupicovej múky, sol.

Plnka: 120 g varenej údeniny, 1 vajce, čierne korení, 20 g hladkej múky, 1 vajce, 60 g strúhank na obalovanie, 60 g oleja na vyprážanie.

Z mlieka, vajca, soli a múky pripravime palacinkové cesto, z ktorého upečieme štyri palacinky. Uvarené údené mäso nadrobno posekáme a rozmiešame s vajcom a čiernym korením. Touto plnkou na-

plníme palacinky, ktoré stočíme, obalíme v hladkej mýke, v rozľahanom vajci a v strúhanke a vyprážame v horúcom oleji.

Plnené palacinky podávame s pikantnou omáckou.

REZANCE S KAPUSTOU

Rozpočet: 300 g krupicovej múky, 60 g masti, 600 g hlávkovej kapusty, vajce, voda, sol, čierne korení.

Do preosiatej múky pridáme vajce, sol, vodu a vyracujeme tuhše cesto, ktoré na pomúcenej doske vyvalkáme na hrúbku stebla, pokrájame na rezance a uvaríme. Kapustu postruhame, dámame na horúcu mast a oprážime do ružova. Opráženú kapustu

posolíme, okoreníme a premiešame s uvarenými rezancami. Kapustové rezance môžeme podávať aj s cukrom.

KRUPICOVÝ NÁKYP

Rozpočet: 200 g krupice, 40 g masla, 80 g práškového cukru, 10 g hrozienok, 20 g masla na vymästenie, 1 dl mlieka, voda, sol, čírny kôra, 2 vajcia.

Do vriaceho mlieka s vodou prisypeme za stáleho miešania krupicu, sol a povaríme na kašu. Maslo vymiešame s cukrom, žltkami a postruhanou čírnovou kôrou, pridáme vychladnutú kašu, umyte hrozienku a z bielkov tuhý sneh. Všetko zlátku premiešame, dáme do vymästenej nádoby a upečieme.

Môžeme podávať s kompotom.

ZEMIAKOVÉ PLACKY

Rozpočet: 1,20 kg zemiakov, 40 g krupicovej múky, 2 vajcia, 40 g údenej sianiny, 40 g cibule, sol, cesnak, majorán, čierne korenie, 120 g oleja.

Očistené surové zemiaky postrúhameme, pridáme vajcia, rozotretý cesnak, sol, korenie, majorán, postrúhanú cibulu zapenenú na slanine, krupicovú múku a dobre spolu premiešame. Pripravené cesto dáme malou naberačkou na rozpálený tuk a mastnou lyžičkou ho roztláčame na malé placky, ktoré vyprážame do ružova.

Podávame s čajom.

ŽIVOT

CZASOPISMO

SPOŁECZNO

KULTURALNE

Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADÍT S RÓZNYMI ĽAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTORE VÁS ROZČUĽUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIJA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz.,
oraz społeczne kolegium redacyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka),
František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzica Górska), Augustin Bryza (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapičák (Mikołów), Ján Kováčik (Zubrzica Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wiejska), František Kurnát (Nowa Biala),
Wacław Luściński (Zelów), Lídya Mšálková (Zubrzica Górska), Lídye Mundilová (Kucov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Šternogá (Warszawa), Růžena Urbánková (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmaný (Trieb), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Šternogá; red. tech. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

ADRES ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumerate na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartałnie 6 zł, półrocze 12, rocznie 24 zł. Jednostki gospodarki społeczeństwa, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeraty wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do sklepu 4.IX.1980 r. Numer podpisano do druku 21.X.1980 r.
Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 986. Nr indeksu 1153-201045. O-62.

PSYCHO- ZÁBAVA

MENO VEŠTI

EDITA — najčastejšie blondína, štíhlá, vysoká, so šedými, zelenými, modrými a niekedy aj hniedými očami a stále mladou tvárou. Povahove je pokojná, flegmatická. Od detstva sa vychováva v blahobyt. Dobré sa učí, má umelecké a humanistické nadanie. Pochádza z inteligentnej rodiny, máva obyčajne mladšiu sestru. Nemá veľa priateľov, veľa času venuje učeniu hry na klavír a cudzich reči. Býva dobrú atletkou, ale nikdy nedosahuje vynikajúce výsledky pre nedostatočnosť na tréning. Učitelia ju dávajú za vzor pre nasledovanie. V strednej škole prežíva svoju prvú veľkú lásku. Je citiľadostivá a neprejavuje navonok svoje city. Žije vo vlastnom svete, uzavretá stenami rodinného domu. Málo sa stará o zovnášok, po skončení štúdia je zasa prehnane elegantná. Cenia ju ako pracovníčku, rýchle získava slávu a pocit. Osud jej nikdy nedáva poznat, čo je nedostatočok. Rodičia ju pomáhajú, je schopná a ambiciozna — dosahuje rýchle to, na čo iní čakajú celé roky. Vydáva sa neskoro za človeka, ktorý má úspechy u žien. Vychovaná v inom svete, nevie vždy najst spoločný jazyk s manželom. Najšťastnejšie obdobie jej životá pripadá medzi 20 a 30 rokom. Neskor máva veľa starostí ale vždy sa vie ovládať a prechádzať životom s vysoko pozdvihnutou hlavou. Býva, že život jej uplyva v osamotení. Ludia si ju väzia, ale nemajú radi. Ako šéfka je prínsa, ako žena studená, ako matka dobrá, ktorá sa prehnáne stará o dieťa. Celkovo je to hodnotný, nadaný ale nie vždy pochopený človek.

TADMIR

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA AJ KED TO POKLADA ZA PREDSDOK NAŠICH BABICIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNÍVAJÚ:

HODINY — je to veľkýznamný sen. Keď ste vo sне počuli ako hodiny bijú, malo by to znamenať, že pre vás čas sú peniaze. Keď ste na ruke alebo vo vrecku mali zlaté hodiny, musíte si dať pozor, môžete totiž očakávať, že sa vás pokusia okradnúť, ale keď budete rozumne konať, môžete sa krádeži vyhnúť. Ale môže sa vám snívať a to, že ste hodiny natahovali — to by malo znamenať, že sa zanedlho zoznámite s milou osobou, ktorá súhlasi stretnúť sa s vami. Je možné, že to bude skutočne vážna známost, ktorá môže skončiť slobodom. Ale samozrejme nie je to isté a nie všetky známosti budú vážne. Zasa rozbicie hodiniek vo sне nie je dobrý sen — mal by totiž znamenať, že urobíte niečo, za čo budú vami pohľad. Dajte si veľký pozor, ved' dobre viete, čo je dobré a čo je zlé. Ale keď vo sне vidíte zastavene hodiny, znamená to vraj smrť v rodine.

HODINÁR — môžete očakávať list, alebo inú poštovú zásielku.

HOLÍT SA — nie je to podľa všetkého najlepší sen. Mal by totiž znamenať stratu, teda krádež alebo jednoducho môžete niečo stratíť. Preto si musíte dať veľký pozor keď budete cestovať, aby ste napr. nezabudli niečo vo vlaku, keď budete vystupovať.

nikto nahradí včely

Profesor Szczepan Pieniążek vo svojej zaujímavej knihe „Ovocinarstvo“ píše takto: „Medzi hmyzom, ktorý opeluje ovocné stromy, 75 až 90 percent tvoria včely. Včela obletí 8 až 10 kvetov za minútu, od 700 do 800 za jeden deň. (...) Ak je počasie normálne, opelovanie v ovocnej záhrade je dosťatočné. Keď potas kvitnutia kvetov je zima, prší a fukva vietor, opelovanie je nedostatočné a úroda sa zmenšuje. Známe sú prípady, že vo vekých ovocných záhradách býva úroda o polovicu menšia než sa predpokladalo.“

Teda tie sa priváža do ovocných záhrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Keď je kvet zložený z veľmi mnohých malých kalíškov, väčia sa jednoducho vyvála do kvetoch a obliepi sa pelom, do-

tom ho zbera celým systémom kefiek do košičiek, ktoré sa nachádzajú na „nožičkách“. Zasa nektar uschováva do „nepriehľadného hrvola vloženého elyptinom“, ktorý slúži na prepravovanie nektáru a vo výnimcoch situáciach „dáva“ truchu jedla organizmu. Mylia sa teda tí, co sa domnievajú, že väčia sa „nažerie“ až na prasknutie. Včela je jednoducho licitajúcou záborovateľkou úla. „Niektoré z nich namiesto nektáru alebo peľu prepravujú vodu a v uli si pokojne zastanú ako cisterny, z času na čas podávajú vodu prechádzajúcim okolo smädnym včelám, ktoré ich zato krní.“

Prieskumníčky, ďalej včely, ktoré našli nový prameň jedla, informujú o tom tanieru púpavu, ktorá je pre včely tanec až do metra prenosu informáciu o tom, čo a kde sa nachádza a v akom množstve.

Keď je jedla málo ale je blízko, včela chôdza do kole ka. Keď je jedla viac a hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-

hrad. Zároveň sa dosťedne vykája kvitnúcu púpavu, ktorá je pre včely väčšou pochútkou ako napríklad hrušky či slivky, lebo má viacnej nektáru...

Teda tie sa priváža do ovocných zá-